

Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1831

bron

*Handelingen der jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te
Leiden, gehouden den 5 van Hooimaand 1831. Z.p., z.j.*

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_jaa002183101_01/colofon.htm

© 2004 dbnl

**Handelingen der Jaarlijksche Vergadering van
de Maatschappij der Nederlandsche
Letterkunde *te Leiden,***

Gehouden den 5 van Hooimaand 1831.

Tegenwoordig, de Heeren: *M. Siegenbeek*, Voorzitter, *A. de Vries*, *J.H. van der Palm*, *Mr. H.W. Tydeman*, *Mr. J. Verschuur*, *D. van Leyden Gael*, *J.A. Lotze*, *Mr. W.P. Kluit*, *Mr. H. van Royen*, *J. de Vries*, *Mr. C.T. Elout*, *G.J. Schacht*, *A. Blussé*, de Jonge, *R.W.J. Baron van Pabst tot Bingerden*, *N.G. van Kampen*, *J.A. Pluygers*, *Mr. J.C. van de Kasteele*, *C. de Koning*, *Ldz.*, *H. Tollens Cz.*, *J.L.W. Baron de Geer*, *A. Simons*, *H.A. Hamaker*, *P. Hofman Peerlkamp*, *J. Venhuizen Peerlkamp*, *J. Geel*, *Mr. H. Wijnbeek*, *Mr. P.J. de Bye*, *P.G. van Hoorn*, *Mr. J.T. Bodel Nyenhuis*, *J.A. Streso*, *A. des Amorie van der Hoeven*, *J.E. van Varelen*, *F.H.L. Donckermann*, *G. van Orden*, *Mr. P.S. Schull*, *W.H. Suringar*, *N. Berkhout*, *Mr. H. Beijerman*, *J.H. Halbertsma*, *J.F.L. Schröder*, *Mr. W.H. van Voorst*, *N.C. Kist*, *G. Moll*, *F. van Teutem*, *Mr. C.A. den Tex*, *C.W. Westerbaen*, *J.T. Bergman*, *A. Verwey*, *B.A. Nauta*, *I.A. Nijhoff*, *H.J. Royaards*, *Mr. J.J. Uytwerf Sterling*, *J. van der Hoeven*, *L. Hamerster Ameshoff*, *J.C. Fabius*, *Mr. G. Beelaerts van Blokland*, *A.G. van Cappelle*, *Mr. J.P. van Wickevoort Crommelin*, *Mr. W.B. Donker Curtius van Tienhoven*, *J. Heringa*, *Elz.*, *Mr. J.C. Faber van Riemsdyk*, *P.O. van der Chys*, *Mr. I.G. Biben*, *P. Camper*, *Mr. J. van Lennep*, *G.J. Pool*, *J.R. Thorbecke*, *W.H. Warnsinck*, *H.J. Matthes*, *Mr. N. Carbasius*, *Mr. J. Fabius*, *Mr. A. van Gennep*, *T. Roorda*, *J.F. Serrurier*, *R.H. van Someren*, *J.G. van Gendt*, *J.G. la Lau*, *H.E. Weijers*, *J.G.S. van Breda*, *C.W.H. van Kaathoven*.

[Toespraak van de voorzitter, M. Siegenbeek]

[Levensberichten van D. Rijke, A. Adriani, J. Bodel, H.C. van der Boon Mesch, Bilderdijk]

De Voorzitter opent de Vergadering met de navolgende Aanspraak:

MIJNE HEEREN, HOOGGEACHTE MEDELEDEN!

De schandelijke afval van het trouweloze en ondankbare Belgie, sedert onze laatste bijeenkomst voorgevallen, of liever, de afval van een aantal heerszuchtige en bijgeloovige geestelijken en hunne domme volgelingen, in een onnatuurlijk verbond getreden met een aantal verfranschte Jacobijnen en Ongodisten, gerugsteund door eene menigte van Fransche gelukzoekers, gewoon alle oorden van Europa, waar zij doordringen, met hun' verpestenden adem te vergiftigen, - die schandelijke afval heeft zeker bij u allen, even als bij mij, gemengde gewaarwordingen van droefheid en verontwaardiging, maar te gelijk van vreugde verwekt. *Van vreugde* zeg ik, in het volle vertrouwen, dat gij allen in dezen volkomen met mij zult instemmen. Of hebben wij niet, reeds van den aanvang eener vereeniging, enkel de vrucht van koude staatkundige berekeningen, niet van eene natuurlijke geestverwantschap der sedert eeuwen zoo geheel verschillend gevormde volkeren, instellingen zien te

niet gaan, op welke de Oud-Nederlandsche natie met regt hoogen prijs stelde? De onlangs gevierde gedenkdag der roemvolle en zegenrijke overwinning van Waterloo moge hier ten bewijze strekken. Niet dat de Godsdienstige viering van dien gedenkdag bij elken opregten Nederlander niet hartelijk is toegejuicht; maar dit is het, dat ik, met het Godsdienstigst gedeelte mijner Landgenooten betreur, dat dezelve de Oud-Vaderlandsche instelling van eenen jaarlijkschen dank- en bededag verdrongen heeft; eene instelling, die in mijn oog, hoezeer ook het misbruik, daarvan door sommigen gemaakt, mij niet onbekend is, zich echter altijd als belangrijk en eerwaardig voordoet. En (om niet te spreken van de opofferingen, die wij, ten gevolge dier vereeniging, ons, ten koste van onze nijverheid en handel, hebben getroosten moeten) hebben wij niet, onder den fraai klinkenden naam van vrijheid van onderwijs, waarbij het met der daad was aangelegd, om hetzelfde geheel onder het bestuur eener alles overheerschende geestelijkheid te brengen, ons met het gevaar bedreigd gezien, van de weldadige, en door eene ondervinding van vele jaren beproefde inrigtingen van onderwijs in onzegewesten ingevoerd; (inrigtingen, die zelfs onze Franscheoverheerschers, op het hoogst gunstig verslag der geleerde mannen

CUVIER en NOËL, ongeschonden hebben gelaten) zoo niet geheel vernietigd, althans in hare heilzame werking zeer aanmerkelijk verlamd te zien? Heeft men niet allerlei pogingen aangewend, om de echt Nederlandsche bondigheid van ons hooger onderwijs door Fransche oppervlakkigheid te doen vervangen; om onze Hoogescholen, van kweekhoven van echte geleerdheid, tot stookkassen van snappende pleitbezorgers, half bekwame geneesheeren en slecht toegeruste Godgeleerden te verlagen; om de leerstoelen van hooger onderwijs open te stellen voor allen, die vermetel of, (laat mij lieven zeggen) onbeschaamd genoeg zouden zijn, om zich tot mededingers naar dezelve aan te melden? Er zijn derhalve gegronde redenen, om ons te verheugen, dat een volk (zoo het, om zijne eeuwen-lange afhankelijkheid van vreemde vorsten, den naam van *volk* mag voeren) dat, zeg ik, een volk, in belangen, geaardheid en trap van Godsdienstige en letterkundige beschaving zoo geheel van ons verschillende, door zijne eigene dwaasheid en ontrouw, - naar wij hopen, voor altijd - van ons is afgescheiden. Er is nogtans ééne reden, welke ons, als Leden dezer Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde, en als zoodanigen vurige beminnaars en voorstanders van de eer der vaderlandsche taal en letteren, over die afscheiding droefheid moet doen ge-

voelen. Daardoor toch schijnt het streelende vooruitzicht geheel vervlogen, 't welk wij voor eenige jaren koesterden, dat onze taal- en letterkunde onder de Belgen meer en meer zouden uitgebreid, en op haren vollen prijs geschat worden. Ik beken gaarne, dat de vervulling dier heugelijke uitzigten door de jongste gebeurtenissen zoo niet geheel verdwenen, althans merkelyk teruggezet is. Dan, ik durf mij nogtans vleijen, dat de zaden, door het onderwijs van mannen, als een SCHRANT, KINKER, MEIJER en anderen, in den Belgischen grond zoo mildelyk uitgestrooid, niet geheel zullen verloren gaan; maar dat zij, schoon hun wasdom dan eenigermate moge vertraagd zijn, ten laatste nogtans schoolne vruchten zullen voortbrengen. Immers kan het naauwelijks uitblijven, of, wanneer het Belgische volk eenmaal tot eene gevestigde orde van zaken, en het genot eener redelyke vrijheid zal gekomen zijn; wanneer het, langzamerhand, tot de zelfstandigheid van eene onafhankelyke natie zal zijn opgegroeid; het beste en verstandigste deel van hetzelfde op het levendigst de volstreckte behoefte gevoelen zal, om zich eene eigene taal en letterkunde te verzorgen: en welke kan zij daartoe anders, dan de Nederlandsche, aannemen, daar verre het grootste deel der Belgen geene andere taal, dan de Nederlandsche, bezigt? - Doch ik

wil bij deze beschouwingen niet langer stil staan, maar liever volgens 't geen gij, overeenkomstig eene oude en loffelijke gewoonte, van mij verwacht, overgaan, om aan diegenen onzer Medeleden, die in het laatst verloopen maatschappelijke jaar van dit ondermaansche tooneel aftraden, de hulde onzer hoogachting toe te brengen.

Bij andere jaren vergeleken is zeker het geluk der Maatschappij te roemen, voor zoo verre zij slechts van vier Leden beroofd werd, waarvan twee in den eersten zomer van hun leven, twee in den laten herfst of aankomenden winter van hetzelfde werden afgesneden: doch de groote verdiensten, waardoor ieder hunner zich, in zijnen werkkring, loffelijk onderscheidde, maken hun verlies hoogst smartelijk. Ik zal, naar orde van den tijd, waarop zij overleden, deels door de berigten, mij ten hunnen aanzien door hunne naaste betrekkingen medegedeeld, deels door eigene persoonlijke kennis voorgelicht, aan elk hunner, zoo veel in mij is, regt pogen te doen.

[Levensbericht van Dirk Rijke]

De eerste der verstorvene medeleden dezer Maatschappij, aan wie ik mij verpligt zie, bij deze gelegenheid, te gedenken, is DIRK RIJKE, Predikant bij de Hervormden te Brussel, die, reeds op den 2. van Oogstmaand des vorigen jaars, in 's Gravenhage, waar hij zich, tot bij-

woning der Synode van de Hervormde Kerk, eenigen tijd onthouden had, in den bloeienden ouderdom van slechts veertig jaren, overleed. Hij wierd, op den 21. van Wijnmaand des jaars 1789, te Amsterdam geboren. Zijne ouders vroeg verloren hebbende, wekte hij de belangstelling van een' menschenvriend, met name DAVID BERTRAND ESDRÉ, thans nog te Heusden een ambteloos leven voerende. Deze, bij zijne Grootmoeder inwonende, vond behagen in den jeugdigen en veelbelovenden knaap, en droeg, met edelmoedigheid en vaderlijke liefde, de kosten zijner opvoeding. De voortreffelijkheid van zijnen aanleg was oorzaak, dat hij voor de beoefening der Wetenschappen, met name der Godgeleerdheid, bestemd werd. Gunstige gelegenheid hiertoe bood het Athenaeum van zijne vaderstad, toen, gelijk doorgaans en nog heden, door vele uitmuntende geleerden verheerlijkt. Hier vond hij tevens ('t geen dikwerf nog meer, dan de waarde der leermeesteren, afdoet) hier vond hij eenen medeleerling, wiens voorbeeld en gemeenzame omgang voor hem ten krachtigen prikkel strekken moest, om op de bane der letteren en bijzonder van de Oostersche, voor den toekomenden Godgeleerde van zoo hoog belang, met reuzenschreden voort te gaan. Gij zult de waarheid hiervan levendig erkennen, wanneer ik u melde, dat die medeleerling, met

wien hij het *Leven van Saladyn* in het Arabisch las, geen ander, dan onze HAMAKER was; en mij tevens gaarne toestemmen, dat de achting en vriendschap van dien man, waarin RIJKE tot zijnen dood mogt deelen, een beslissend bewijs levert, dat hij tot het getal der uitstekendst toegeruste Godgeleerden behoorde. Verlangt gij echter hiervan nog nader bewijs, zoo weet, dat hij, door de edelmoedige zorg van zijnen boven vermelden vaderlijken weldoener en vriend, ter volmaking zijner studien, naar de Leidsche Hoogeschool overgebracht, zich aldaar niet minder de achting en vriendschap zijner voortreffelijke leeraren, en bijzonder van den achtbaren Nestor onzer vaderlandsche Godgeleerden, den beroemden VAN VOORST, verwierf. Na de loffelijke voltooiing zijner letteroefeningen werd hij tot Predikant te Hemmen, een niet onaanzienlijk dorp in Gelderland, aangesteld, en aanvaardde dien post op den 26. van Wijnmaand des jaars 1811. Omstreeks vijf jaren was hij daar met ijver en goed gevolg, in de Evangeliedienst werkzaam, en genoot, in ruime mate, de achting en genegenheid der leden zijner gemeente, zoo als mij uit de geheel onpartijdige getuigenis van een' braaf, doch min aanzienlijk ingezeten van Hemmen gebleken is. Ten gevolge der aanbeveling van zijnen waardigen leermeester VAN VOORST, werd hij, in den jare 1816, tot Pre-

dikant bij de Hervormde Gemeente te Brussel benoemd, en maakte van zijn dienstwerk in die hofstad, op den tweeden Zondag van Wijnmaand des genoemden jaars, eenen aanvang. Ook op deze meer luisterrijke schouwplaats handhaafde hij zijnen vroegeren roem, en de eer van het Protestantendom, en verwierf zich, zoo al minder door schitterende gaven van uiterlijke voordragt, dan althans door de meer wezenlijke verdiensten van de inwendige voortreffelijkheid zijner leerredenen, door zijne bescheidenheid, minzaamheid en werkzame Godsvrucht, de achting en vriendschap van alle verstandigen en weldenkenden. Omtrent zijne letterkundige werkzaamheden zij nog vermeld, dat hij zich, vooral in de laatste jaren en maanden, ijverig bezig hield met het regelen van vele oude geschrevene staatsstukken van 1560 en volgende jaren, op het toenmalig Rijksarchief te Brussel voorhanden: eene bijzonderheid, die, als getuigende van eene niet gewone kennis der vaderlandsche geschiedenis, hier te minder mogt verzwegen worden, omdat zij ten bewijze strekt, met hoeveel regt deze Maatschappij hem, in den jare 1827, tot haar medelid verkoos. Twee jaren had onze RIJKE, reeds een sukkelend en kwijnend leven geleid. Dit verhinderde echter niet, dat hij, met toestemming, ja zelfs op raad zijner Geneesheeren, op den 2. van Hooimaand des vorigen

jaars, de reis naar 's Gravenhage ondernam, ten einde de Synode der Hervormde Kerk aldaar bij te wonen. Eenige dagen slechts nam hij aan hare vergaderingen deel, toen de verergering zijner kwaal hem aan het leger bond, waarvan hij nimmer weder zou opstaan. Reeds op den 2. van Oogstmaand, bezweek hij voor het geweld der ziekte, tot onuitsprekelijke droefheid van zijne waardige en hem hartelijk minnende Echtgenoot E.P. BEAUSAR, (zuster van den Predikant van dien naam, die zich door verscheidene, fraaije letterkundige voortbrengselen met lof bekend heeft gemaakt,) en van zijne zes onmondige kinderen, en tot groot leedwezen van allen, die wezenlijke, schoon van uiterlijke praal verstokene, verdiensten op prijs weten te schatten.

[Levensbericht van Arius Adriani]

De tweede, die der Maatschappij, op den 23 van Wintermaand des vorigen jaars, door den dood ontruikt werd, was ARIUS ADRIANI, rustend Leeraar bij de Hervormden te Dokkum, een man, zoo als ik, als Leeraar der Doopsgezinden terzelfder stede, hem, voor ruim vijf en dertig jaren, heb leeren kennen, overwaardig, dat zijne nagedachtenis bij alle hoogschatters van blanke opregtheid, ongeveinsde godsvrucht, loffelijke pligtsbetrachting en meer dan gewone kunde in achting blijve. Hij werd, op den 4 van Louwmaand des jaars 1756, te Groningen geboren uit een geslacht,

dat vele verdienstelijke Regeringsleden en waardige Evangeliedienaars heeft opgeleverd. Het onderwijs, dat hem, in zijne vroegste jeugd, te beurt viel, was minder gunstig, en weinig berekend voor den gelukkigen aanleg, waarmede de natuur hem bedeed had. In den herfst van het jaar 1771 klaarde de gezigteinder, in dezen, voor hem op. Hij werd ter schole besteld bij den verdienstelijken Rector HACHENBERG te Wageningen, en maakte aldaar, in drie jaren tijds, zulke vorderingen, dat hij, bij zijne komst aan de Hoogeschool van Groningen, in de kennis der oude talen, vooral der Latijnsche, boven de meeste studenten uitmuntte. Later heeft hij zich wel eens beklagd, dat zijne kennis der Grieksche taal niet evenredig was aan die van het Latijn, doch, in volgende jaren, heeft hij dit verzuim der jeugdige, door eigene oefening, met den besten uitslag, pogen te vergoeden. In 1774 begon hij zijne Academische loopbaan. Zes volle jaren bragt hij aan de Hoogeschool zijner geboortestad door, en dus langer, dan thans, helaas! bij de merkelyk grootere uitbreiding van het hooger onderwijs, pleegt te geschieden, daar de meesten zich met vier of ten hoogste vijf jaren vergenoegen; eene gewoonte, die ten gevolge heeft, dat de weldadige vruchten der gemelde uitbreiding van het hooger onderwijs voor de meesten geheel ver-

loren gaan, en menig jongeling van uitstekenden aanleg, op verre na, niet dat gene wordt, wat hij, bij een langer verblijf aan de Hoogeschool, op de wijze der vaderen, zou hebben kunnen worden.

In het regelen zijner studiën (om na dezen uitstap tot onzen ADRIANI terug te keeren) was hem geen bijzondere leidsman ten deel gevallen: aan zich zelven overgelaten, volgde hij zijn gelukkig genie, en oefende zich met onvermoeide vlijt in de Wijsbegeerte, waarin hij groot behagen vond, mitsgaders in het Hebreeuwsch en andere Oostersche taaltakken, en in alles, wat tot vorming van een' waardigen Godgeleerde noodig is. Wel toegerust, ving hij de studie der Godgeleerdheid aan, en vergenoegde zich hier niet met oppervlakkig onderzoek, of het zweren in de woorden van zijnen leermeester, maar trachtte uit eigene oogen te zien; en, als een ware *eclecticus*, koos hij overal, wat hem het beste en waarschijnlijkste voorkwam. In Herfstmaand des jaars 1780, werd hij bij de Classis van Groningen geëxamineerd, en met zeer grooten lof onder het getal der Proponenten opgenomen. Niet lang daarna werd hij beroepen tot Predikant te Oterdum, een klein dorpje, niet verre van Delfzijl, aan den Dollert gelegen. Hij werd dus andermaal onderzocht in de Classis, en toen hij, na den afloop van het

onderzoek, wilde buiten staan, zeide men eenparig: *blijf maar; want niemand zal u afwijzen*. Den 14 van Hooimaand des jaars 1781, aanvaarde hij te Oterdum zijn dienstwerk, en vertoefde aldaar tot Bloeimaand des jaars 1783, toen hij deze zijne eerste standplaats met Schildwolda verwisselde, een bloeiend dorp in de woudstreek der Provincie Groningen. Hier was hij, gedurende verscheidene jaren, ijverig werkzaam in de dienst zijns Heeren, en had, door den voorraad van preëkwerk uit zijne eerste Gemeente en de verkregene hebbelijkheid, ruimer' tijd, om zich tot eigene volmaking te oefenen. De nabijheid van Groningen, het verkeer met zijne leermeesters, vooral met den schranderen Godgeleerde CHEVALLIER, die hem eene bijzondere genegenheid toedroeg, moedigde hem aan en ondersteunde hem. Dikwerf bezocht hij dien Hoogleraar, en was altijd bij hem welkom; en nimmer keerde hij van dien geleerden man terug, zonder iets van hem geleerd te hebben. Dezelve was, zoo lang hij leefde, zijn vraagbaak; en nog in de laatste levensdagen van dien waardigen man mogt hij zich, een' geruimen tijd, met hem onderhouden. De opvolger van CHEVALLIER, de voortreffelijke MUNTINGHE, werd voor ADRIANI, 't geen de eerste voor hem geweest was. Steeds deelde hij in de achting en vriendschap van dien

uitmuntenden geleerde. Menig uur heeft hij nuttig en aangenaam bij hem doorgebracht, en zag zich gereedelijk door hem met boeken en 't geen verder voor zijne studiën dienstig was, bijgestaan. Het was ook MUNTINGHE, die hem ried het een of ander in druk uit te geven. Behalve deze twee, waren er onder de verdere Groninger Hoogleraren meerdere, en, onder de nog levende, de in vele vakken doorgeleerde YPEY, met wien hij zich, bij zijne gedurige reizen naar Groningen, over onderwerpen van studie vertrouwelijk onderhield. Te Schildwolda werden hem twee beroepen aangeboden, doch beide door hem van de hand gewezen, zonder daarvan bij zijne Gemeente eenig gewag te maken. In 1795 vertrok hij naar Dokkum, waar ik, een jaar later, kort na mijne komst aldaar, met hem in kennis geraakte. In plaats van mijnen waardigen vriend en voorganger, wijlen den Hoogleeraar bij de Kweekschool der Doopsgezinden te Amsterdam, R. KOOPMANS, tot lid der commissie van toezicht over het onderwijs dier plaats benoemd, ontmoette ik aldaar onzen ADRIANI, en leerde hem weldra, om de helderheid van zijn verstand, en de braafheid van zijn hart, om zijne ongemeene kunde, schrandereheid, rondborstigheid, aan bescheidenheid gepaard, kortom, om vele goede, ja uitmuntende hoedanigheden, beminnen

en hoogschatten. Hij scheen ook in mij, hoezeer, gelijk in jaren, zoo in kundigheden, menschenkennis en ervarenis merkelyk bij hem achterstaande, behagen te vinden; en zoo ontstond tusschen ons zekere vertrouwelykheid en vriendschap, welke mij, gedurende mijn omstreeks anderhalfjarig verblijf te Dokkum, tot groot nut en genoeg strekte, en sedert van tijd tot tijd, tusschen ons vernieuwd werd, en tot zynen dood voortduurde. De gelijke betrekkingen, waarin wij tot twee verschillende Gemeenten geplaatst waren, gaven ons weinig of geene gelegenheid, om elkander te hooren; maar ik herinner mij nogtans, dat hij, ter gelegenheid van een vriendelyk verschil over de uitlegging eener bijbelplaats, mij eene leerrede over die plaats, (de boodschap namelyk, door de discipelen van Joannes den Dooper, op last van hunnen gevangen' meester, bij den Heiland gedaan,) ter lezing heeft gegeven, waarvan het uitlegkundig gedeelte mij den kundigen en zelfdenkenden onderzoeker der H. Schrift deed kennen, terwijl het toepasselyke, door gemis van genoegzame eenheid, nog iets te wenschen overig liet. Doch men bedenke hierbij, dat men, voor vijf- of vier- en- dertig jaren, toen dit plaats had, nog schier geheel verstoken was van dat groote aantal voortreffelyke modellen van geestelyke welsprekendheid, 't welk ons vaderland,

en vooral de Hervormde kerk in hetzelfde, sedert, heeft opgeleverd; en dat in 't bijzonder van onzen VAN DER PALM, toen, voor zoo veel mij althans bewust is, nog geene enkele Leerrede was in het licht verschenen. Dat ADRIANI, altijd gewoon met zijnen tijd vooruit te gaan, dit gebrek sedert verbeterd heeft, lijdt bij mij volstrekt geenen twijfel, hoezeer het mij niet vergund is, zulks, op grond van genoegzame bewijzen, stellig te bevestigen. Dan, hoezeer wij ook geene eigenlijk gezegde Leerredenen van hem bezitten, doet echter het voornaamste en hoogstvoortreffelijke gedenkstuk van zijne grondige bijbelstudie, ongemeene schranderheid van geest, justheid van oordeel, gemeenzaamheid met alle de beste voortbrengselen van Godgeleerdheid, en vooral van eene gezonde uitlegkunde en fijnen en geoefenden smaak, 't welk wij in zijne *Opheldering van eenige Bijbelplaatsen* en de daarop gevolgde *Bijdragen*, de rijpe en tevens frissche en geurige vrucht van eenen meer dan zeventigjarigen ouderdom, doet, zeg ik, dit, in mijn oog althans, hoogst voortreffelijk gedenkstuk, ons ten klaarste zien, dat het bovengemelde gebrek zijne latere leerredenen gewisselijk niet ontsierd heeft. Doch de vermelding van deze kostbare nalatenschap, waardoor ADRIANI zich eene duurzame eereplaats onder de beste vaderland-

sche Schriftverklaarders verworven heeft, heef mij ongevoelig de orde des tijds doen vooruitloopen. Keeren wij thans terug ter vermelding van het merkwaardige, 't welk zijne verdere ambtsbediening te Dokkum en de betrekkingen, waarin hij daardoor geplaatst werd, ons ter meldinge opleveren.

De eerste jaren na de omwenteling van het jaar 1795 waren, gelijk op vele andere plaatsen, zoo inzonderheid in Vriesland, door groote beroeringen gekenmerkt. Buiten de twee groote staatspartijen, die, van den aanvang af, het Nederlandsche gemeenebest verdeeld hadden, de Stadhouders- en de Staatsgezinde, of, gelijk zij nog liever heette, vrijheidminnende partij, was deze laatste hier nog in twee partijen gescheurd, die met veel grootere hevigheid, dan de beide eerstgenoemde, tegen elkander overstonden; die namelijk, welke de door Holland vooral gedrevene eenheid van bestuur en die, welke het bondgenootschappelijk stelsel voorstond. De bitterheid dezer laatste partijschap was genoeg kenbaar uit de schimpnamen, die de hevige leden der beide partijen (en het getal van dezen was, helaas! van weerszijde verre het grootste) elkanderen toevoegden; dien van *slijmgasten* namelijk, aan hen, die het bondgenootschappelijk stelsel aankleefden, dien van *Jacobijnen* daarentegen, aan de voorstanders van dat der eenheid, door

Holland krachtiglijk verdedigd. Voor zoo verre men door de laatsten doldriftige ijveraars voor hunne partij verstaat, meende ik onder beide partijen Jacobijnen te ontdekken; en door mijne jaren zelve en andere omstandigheden, tot hiertoe, aan de burgerlijke geschillen schier geheel vreemd gebleven, begreep ik hier vooral, met ter zijde stelling van het bekende en dikwerf betwiste voorschrift van Solon, het voorbeeld van onzijdigheid, door Atticus gegeven, te moeten navolgen. Geen wonder dus, dat ik, wiens verblijf in Vriesland juist inviel in de dagen, waarin de genoemde geschillen op het hevigst blaakten, door eenigen voor een' *slijmgast*, door anderen, te meer daar ik het ongeluk had tot de gehate Hollanders te behooren, voor een' *Jacobijn* wierd uitgekreten. Doch, met wien ik hierover in verschil mogt raken, met ADRIANI herinner ik mij niet, daarover immer een enkel woord gewisseld te hebben, zoodat ik niet alleen niet wete, of hij, in het geschil over de eenheid van bestuur of het bondgenootschappelijk stelsel, partij trok, maar ook ter naauwernood kan zeggen, of hij de groote omwenteling van 1795 al, dan niet, goedkeurde. Maar, wat daarover ook zijn gevoelens moge geweest zijn, dit is zeker, dat hij het waarlijk goede, door die omwenteling te weeg gebragt, en daaronder vooral de bemoei-

jingen van het bestuur ter verbetering van het openbaar onderwijs, hartelijk toejuichte. De regering van het kleine Dokkam had daarin reeds vroeg aan de overige steden van het vaderland een loffelijk voorbeeld gegeven: althans vond ik, bij mijne komst aldaar, in het voorjaar van 1796, te dier stede reeds een dusgenaamde *Commissie van onderwijs* gevestigd, en de lagere scholen in eenen staat van volmaaktheid, die nog zelfs in Hollands hoofdstad schaarsch gevonden werd. Gaarne liet ik mij door het bestuur tot medelid dier Commissie benoemen, en leerde aldaar onzen ADRIANI, als den kundigsten en werkzaamsten van hare leden, kennen; wiens edele pogingen ik, naar mijne geringe vermogens, daarom te gereeder ondersteunde, omdat in mijne kleine gemeente naauwelijks iemand gevonden werd, die de verbeteringen, aan het onderwijs toegebracht, niet hartelijk goedkeurde. Maar niet alzoo was het in de grootere gemeente van ADRIANI gesteld, waar het niet ontbrak aan zulken, die, door onkunde, vooroordeel of partijschap verblind, die verbeteringen, zoo niet als schadelijke en gevaarlijke, dan ten minste als dwaze en overtollige nieuwigheden afkeurden. Doch ADRIANI, een man van kracht en vast karakter, liet zich daardoor niet afschrikken, niettegenstaande hij, ter bestrijding van die dwaling, in

zijn goedhartigen, maar naar verstand en karakter zwakken ambtgenoot weinig of geene hulp vond; die echter, als medelid der Commissie, hare maatregelen niet belemmerde, daar hij (het zij tot lof van 's mans nederigheid gezegd) steeds gewoon was, zich met het gevoelen van zijn jongeren, maar in kundigheden en vastheid van geest zeer verre boven hem verhevenen ambtgenoot te vereenigen. Zoo zocht ADRIANI, niet slechts als herder en leeraar, de pligten van welke vereenigde bediening hij met de grootste trouw en naauwgezetheid waarnam, maar ook in andere betrekkingen, nuttig te wezen, en schroomde niet, daaraan een deel van den tijd toe te wijden, dien hij anders gaarne geheel aan de oudere of latere letterkunde, aan geschiedenis en uitlegkunde des Bijbels zou gegeven hebben. Hij liet zich in den loop dezer geliefkoosde studiën, ook zonder ongenoegen stuiten, door zijne benoeming tot voorzitter der Gedeputeerden van de Vriesche Synode. Gewoon alles, wat hij op zich nam, zoo volledig en naauwkeurig mogelijk, te verrigten, wilde hij ook dien post op het volkomenst vervullen, en zocht zich daartoe, door het lezen van vele kerkelijke geschriften in staat te stellen. Als gedeputeerde der Synode bleef hij, tot heil der Vriesche kerk, werkzaam in de moeilijke jaren der Fransche overheersching,

en heeft toen menig kwaad afgeweerd, gelijk later, na de gezegende omwenteling van 1813, als Scriba van het Classicaal Bestuur van Dokkum, menig goed gesticht. Met groote edelmoedigheid was hij altijd gereed de belangen der Gemeenten te bevorderen; waar hij meende eenig nut te kunnen doen, was hem geene moeite of tijd te kostbaar. - Inzonderheid werden de belangen zijner Dokkummer gemeente op het edelmoedigst door hem bevorderd, aan welker heil hij van de omstreeks 49 jaren zijner Evangeliebediening 35 heeft toegewijd. Meermalen was hij, gedurende dien tijd, in de gelegenheid, zich eenen nieuwen ambtgenoot te helpen toevoegen, en was hierbij altijd uit, om de keuze op den braafsten, kundigsten en bekwaamsten te doen vallen, over wiens welverdienden opgang hij zich opregt en dankbaar verheugde. Ik wil hem dit echter tot geene even groote eer toerekenen, als ik; bij eene vroegere gelegenheid, gemeend heb, zulks wijlen onzen voortreffelijken SCHARP te moeten doen, omdat gelukkig in kleinere steden, vooral buiten Holland, nog niet die overbeschaving heerscht, welke in grootere steden dikwijls oorzaak is, dat, om eene enkele meerderheid van uiterlijke gaven, aan een' jongeren Predikant boven zijne oudere en kundiger medebroeders de voorkeur gegeven wordt. Volkomen waar

nogtans is het, dat onze ADRIANI, hoezeer van een gepast gevoel van eigene waarde geenszins ontbloot, die waarde echter, met de hoogste bescheidenheid en eene even loffelijke als beminnenswaardige nederigheid, beoordeelde. Van daar, dat hij niet slechts, wanneer hij bij iemand uitstekende begaafdheden ontwaarde, daaraan volkomen regt deed, maar ook ligtelijk gereed was, den zoodanigen uitnemender te achten dan zich zelve. Van daar ook, dat hij, zonder eenig smartelijk gevoel, vele jongeren van jaren tot hoogere bedieningen in de kerk zag opklimmen en zich met zijne minaanzienlijke standplaats volkomen te vrede hield. Van daar dat hij, die, blijkens zijne boven reeds vermelde keurige schriften, onze taal- en letterkunde steeds met groote vlijt beoefend had, de eer, welke hem door zijne benoeming tot Lid dezer Maatschappij te beurt viel, met dankbaarheid aanvaardde; hoezeer hij billijke reden had om zich te beklagen, dat hem dat lidmaatschap niet reeds vele jaren vroeger werd opgedragen. Van daar, eindelijk, dat hij, gelijk ons boven bleek, eerst in een' hoog geklommen ouderdom, besloot, om, overeenkomstig de opwekking van zijnen geleerden vriend MUNTINGHE, door de uitgave van een belangrijk geschrift zich zelve een duurzaam gedenkteeken te stichten. - Gelijk het zijn grootste

lust was het Evangelie te verkondigen, zijn hoogste roem, Christus, en dien gekruist, te mogen prediken, zoo had hij in deze edele en heerlijke bediening gaarne ten einde toe volhard: doch de zwakheden, aan den gevorderden leeftijd eigen, noodzaakten hem, in den zomer des voorgaanden jaars, om de welverdiende rust te vragen. Eer hij echter deze ontving, was hem eene betere rust bereid, daar, waar den godvruchtigen zijne werken navolgen. Hij overleed zacht, en, naar wij op de beste gronden vertrouwen mogen, zalig, op den 23 van Wintermaand des jaars 1830, betreurd van eene tweede gade, van kinderen en kindskinderen, bij welke allen, gelijk bij ieder, die hem gekend heeft, zijne nagedachtenis in zegening is en blijven zal. - Als echtgenoot en vader, genoot hij grooten zegen, maar had hij ook somwijlen smartelijke verliezen te betreuren, die hij met Christelijke gelatenheid droeg. In de laatste betrekking echter viel hem het onwaardig geluk ten deel van eenen zoon na te laten, die, naar verdiensten, tot eene der aanzienlijkste standplaatsen in de kerk bevorderd, den vaderlijken roem op het loffelijkst handhaaft, en dien wij niets beters kunnen toebidden, dan dat hij zich in zijn eigen kroost even reine genoegens moge zien toebereid,

als hij zelve zijnen waardigen vader ten allen tijde verschaft heeft.

[Levensbericht van Joachim Bodel]

De derde der geëerde medeleden, die ons, in den loop van het laatste maatschappelijk jaar, door den dood ontrukkt werd, was de vermaarde Dortsche Geneesheer JOACHIM BODEL, zoon van Mr. JAN ABRAHAM BODEL, hoofd eener aanzienlijke fabriek te Leiden, (doch wiens voorouders vroeger te Tholen in de voornaamste regeringsposten geweest waren), en van TRIJNTJE NIEUWENHUIS, uit eene deftige Doopsgezinde familie te Harlingen afkomstig. Hij werd, op den 11 van Sprokkelmaand des jaars 1767, ter eerstgenoemde stede geboren, en, wegens zijnen ongemeenen aanleg en blakende zucht voor de letteroefeningen, tot den stand der geleerden opgeleid. Zijne keuze bepaalde zich tot de beoefening der Geneeskunde, waartoe de Hoogeschool zijner geboortestad, toen door de beroemde Hoogleraren E. SANDIFORT, OOSTERDIJK, VOLTELEN en PARADIJS verheerlijkt, hem de gunstigste gelegenheid aanbood, en waar zijn vaderlijke grootvader, zestig jaren vroeger, onder BOERHAVE mede den Doctorgraad verkreeg. Hij maakte ook van die gelegenheid, met de loffelijkste vlijt en een' zoo gelukkigen uitslag, gebruik, dat hem de eer werd aangeboden, om, op de voorvaderlijke wijze, met

de kap gepromoveerd te worden; eene eer, waarvan hij echter, om hare kostbaarheid, geen gebruik maakte. Dus, in den jare 1790, met uitstekenden lof tot Doctor in de Geneeskunde bevorderd, vestigde hij, kort daarna, zijn verblijf in Hollands oudste stad, Dordrecht, waar hij, door zijne kunde en gelukkige beoefening der praktijk, weldra grooten naam verwierf. Ook zag hij zijne verdiensten door verschillende benoemingen, zoo binnen als buiten de stad van zijn verblijf, weldra op prijs gesteld. In Herfstmaand des jaars 1798, werd hij tot Stedelijk Geneesheer, in Slagtmaand 1804, tot Doctor van het stads krankzinnigen- en verbeterhuis aangesteld. In Oogstmaand 1803, was hij mede reeds tot lid van het Collegie van Examinatoren der candidaten voor de Heelkunde benoemd. Toen, in 1801, eene Departementale Commissie van geneeskundig bestuur was opgericht, werd hij terstond tot lid, in het volgende jaar tot levenslangen voorzitter van dezelve benoemd. Ter gelegenheid, dat dit Collegie, in Grasmaand des jaars 1806, door de Departementale Commissie van geneeskundig onderzoek en toezicht vervangen werd, benoemde men hem ook hier weder tot voorzitter; een' post, dien hij, tot zijnen dood, met veel ijver en trouw waarnam. In Oogstmaand des jaars 1808, werd hij tot corresponderend lid van het Ge-

nootschap tot bevordering der koepok-inenting benoemd. Toen wij, in 1810, onzen hals onder het Fransche juk moesten buigen, werden zijne verdiensten, ook in de groote hoofdstad des rijks, erkend. In den loop namelijk van dat jaar, werd hij tot lid benoemd der *Société médicale d'émulation, séante à l'école de Médecine à Paris*. In hetzelfde jaar, werd hij ook Doctor van het gevangenhuis in zijne woonplaats. - Hij mogt ook, wegens gelukkig genezene of in haren voortgang gestuitte ziekten, den dank niet slechts der geredden, maar ook den welverdienden lof der bevoegde magten verwerven. De Landdrost van Maasland deed hem, in Wijnmaand des jaars 1807, zijne goedkeuring kenbaar worden voor zijne zorgen bij zware ziekten in het Arrondissement Dordrecht. In Herfstmaand 1808, werd hem door genoemden Drost gelijke dank toegebracht voor het beteugelen van eene ziekte in de Oude Tonge; in Lentemaand 1809, voor het bedwingen eener groote sterfte te Oud-Beijerland, en, in Zomermaand deszelfden jaars, voor dat van eene te Zuid-Beijerland. In den zomer van 1808, Zevenbergen van eene epidemische ziekte van zeer ernstigen aard gered hebbende, ontving hij insgelijks de schriftelijke dankbetuiging niet slechts van het bestuur der plaats, maar ook van den Landdrost van Brabant, en den Minister van Binnenland-

sche zaken. Deze gevallen zijn echter slechts uit vele aangevoerd, daar zijne hulp, in het District zijner Commissie van Geneeskundig Toezicht, bij besmettelijke ziekten, meer dan twintig malen werd ingeroepen. In Lentemaand des jaars 1814, werd hem ook, van wege den Engelschen Bevelhebber, THOMAS GRAHAM, voor de zorgen dank gezegd, door hem betoond aan de Engelsche soldaten, die zich, voor eenen tijd, te Dordrecht onthielden. Te regt werd hij dan ook, in Zomermaand des jaars 1815, tot lid benoemd der Commissie tot verzorging der gekwetsten, die van het tooneel des oorlogs langs Dordrecht zouden vervoerd worden. Toen, in 1819, zich vele behoeftige Zwitsers, als landverhuizers, naar Amerika, en vooral naar Brazilië zouden begeven, en, op scheepsgelegenheid wachtende, door besmettelijke ziekten werden aangetast, was hij een der genen, die zich het lot dier ongelukkigen bijzonder aantrokken; weshalve hij, tegen het einde van dat jaar, bij missive van de Regering des Cantons Solothurn plegtig bedankt werd. - Niet zeer lang voor zijn afsterven, eindelijk, werd hij nog benoemd tot lid en voorzitter van het bestuur der geneeskundige School, in den jare 1828 te Rotterdam opgericht.

Niettegenstaande de onderscheidene betrekkingen, waarin hij als ervaren beoefenaar der

Geneeskunst, geplaatst werd, hem veelvuldige bezigheden verschaffen, waaraan zich nog die eener zeer uitgebreide praktijk, zoo binnen, als buiten het eiland van Dordrecht paarden, vervulde hij nogtans, met de hem eigene bereidwilligheid en ijver, andere, hem opgedragene posten. In Oogstmaand des jaars 1795, werd hij lid van het Comitté van opvoeding en openbaar onderwijs, en, na het ontslag aan de Commissie gegeven, schoolverzorger en opziener der openbare lessen. Later werd hij lid der Maatschappij tot redding van drenkelingen, en in 1809 Lid-correspondent van het Instituut van blinden te Amsterdam. Gedurende vijf en dertig jaren, was hij Curator der Latijnsche scholen in de stad zijner woning. In 1817 werd hij ook Regent van het stads krankzinnig- en betershuis aldaar. Dan ook in posten van burgerlijk bestuur werd hij benoemd. Reeds in den zomer van 1791, werd hij lid van de Hooge Vierschaar van Zuid-Holland, zitting hebbende te Dordrecht, en bleef in dien post tot Grasmaand des jaars 1802, toen hij om uitgebreider beroepsbezigheden zijn ontslag verzocht. In Hooimaand des jaars 1811, werd hij lid van den Stedelijken Raad, in welke waardigheid hij, in den jare 1815, bevestigd werd.

Het zou ons zeker niet bevreemden kunnen, dat zoo vele en zoo uiteenloopende werk-

zaamheden hem geenen tijd gegund hadden, om ten nutte der wetenschappen, ook door de uitgave van geleerde schriften, mede te werken. Doch, bij de hem eigene, onvermoeide naarstigheit, wist hij hiertoe gelegenheid te vinden, en heeft in verzamelingen, door Maatschappijen of bijzondere personen uitgegeven, verscheidene belangrijke stukken geplaatst, waarvan gij zeker de opgave der titels niet van mij verlangen zult*.

Geen wonder voorwaar, dat een man van

* Intusschen willen wij dezelve aan den voet dezer bladz. aanteekenen, en zulks te meer, dewijl de steller van het zoo kort berigt in den Konst- en Letterbode dezes jaars (Deel I. blz. 161) beweerde, dat aan B o d e l de gelegenheid ontbrak door uitgegevene schriften nuttig te zijn. Behalve een *Berigt van den Dordrechtschen Geneesheer en Lector F.W. van der Leeuw en diens geleerden arbeid*, in de Konst- en Letterbode 1801. Deel II. blz. 2, en volgg. en eene *Waarneming van eene zeer zonderlinge overeenkomst van tweelingen, zijnde meisjes*, in de *Natuurk. Verhh. der*, toen *Bataafsche*, nu *Hollandsche Maatschappij van Wetensch. te Haarlem*, III Deels eerste St. blz. 339 en volgg., plaatste hij in het *Geneeskundig Magazijn zijner Kunstvrienden, Stipriaan, Ontijd en Macquelin*, eene *Waarneming van eene genezene longtering*, (Mag. IV Deels tweede St. blz. 19, en volgg.) maar ook in *elf* verschillende stukken van hetzelfde Tijdschrift een *Verslag van ziekten*, door hem van 1794-1805, te Dordrecht en in de omstreken waargenomen, en telkens met de weersgesteldheid op het eiland van Dordrecht in verband gebracht.

zoo groote kunde en ervarenis, en die een zoo uitgebreid nut stichtte, door verschillende geleerde Genootschappen, als om strijd, tot medelid begeerd werd. In Slagtmaand des jaars 1797, werd hij lid van het Zeeuwsche Genootschap van Wetenschappen: in Bloeimaand des jaars 1806, van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem: in Slagtmaand 1809, Correspondent der eerste klasse van het Koninglijk Nederlandsche Instituut van Wetenschappen enz.: in Hooimaand 1815, lid van het Bataafsche Genootschap van Proefondervindelijke Wijsbegeerte, en in Wijnmaand 1817 van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Wetenschappen. In Lentemaand 1816, werd hij honorair lid van het toen nieuwelings te Dordrecht opgerigte Kunstgenootschap: *Diversa, sed una*; in Herfstmaand 1820, Corresponderend lid van het Geneeskundig Genootschap: *Vis unita fortior*, te Hoorn. In Hooimaand 1826, nam deze Maatschappij hem onder hare leden op; terwijl eindelijk door onzen geëerbiedigden Koning aan alle deze eerbewijzen de kroon werd opgezet, door hem, in den jare 1825, tot Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw te benoemen.

Ten laatsten moeten wij hem nog kortelijk, als mensch, in zijne huisselijke betrekkingen beschouwen. Naauwelijks te Dordrecht gevestigd, zocht hij zich door den band des huwe-

lijks aan eene waardige gade te verbinden, en zag dezen wensch vervuld door den echt, welken hij, op den eersten van Hooimaand des jaars 1792, mogt aangaan met Jonkvrouwe JACOBA VOLCKERA GROEN VAN PRINSTERER, zuster van den bekenden Geneesheer van dien naam, met welke hij, omstreeks veertig jaren, door den echt vereenigd mogt blijven, en die thans nog zijn gemis betreurt. Twee kinderen, één zoon en één dochter, waren de vrucht van deze echtverbindtenis. De eerste, in wien de teederminnende vader eenmaal den opvolger van zijnen roem hoopte te aanschouwen, werd, ter halver wege, in zijne Academische loopbaan, te Leiden begonnen, gestuit, en overleed in een' vijf- en- twintigjarigen ouderdom, aan eene uitterende ziekte. De dochter, nu het eenige voorwerp van zijne vaderlijke liefde, ging, weinige jaren voor zijnen dood, eene gelukkige echtverbindtenis aan, welke hem nog de grootouderlijke vreugde deed smaken.

Ten aanzien van zijn karakter is het mij eindelijk nog vergund, Ul. op grond van allezins geloofwaardige berigten, het volgende te melden. Hij bezat Oud-Nederlandsche rondheid, zonder te groote openhartigheid, was nederig, zonder gemaaktheid, opregt, zonder laagheid, ervaren, zonder laatdunkendheid, gemoedelijk Christen, zonder onverdraagzaamheid. In zijn' dagelijkschen werkring, was

hij, gelijk ons uit het bovengezegde reeds bleek, van eene zeldzame goedwilligheid en bereidvaardigheid, zoodat hij, ten gevalle van zijne zieken, niets ontzag, en de onaangenaamste en ruwste weêrsgesteldheid hem, zelfs in gevorderde jaren, niet weêrhouden kon, de vele wateren, waardoor zijne woonplaats omringd is, over te steken, en, zelfs uren ver, naar hen toe te snellen.

Een man van zoo groote verdiensten, van een zoo achtenswaardig en beminnelijk karakter en wiens gansche leven aan de verzachting van het leed der menschheid was toegewijd, had zeker ieder gewenscht, dat den uitersten eindpaal van het menschelijk leven had mogen bereiken. Dan het behaagde der Goddelijke wijsheid, hierover anders te beschikken, en hem vroeger in een' volmaakteren staat van vrede en rust over te brengen. In den herfst van het vorige jaar, begon de borstkwaal, die hem, het grootste deel zijns levens, nooit geheel ongemoeid had gelaten, te verergeren, en hem eerst aan huis, later zelfs aan kamer en bed te kluisteren, tot dat de levensvonk, nog zeer onverwacht, in hem werd uitgebluscht, daar hij, op den 7 van Lentemaand dezes jaars, in den ouderdom van ruim vier en zestig jaren, bedaard en kalm ontsliep, in de zalige hope des eeuwigen levens, en als in de armen zijner naaste bloedverwanten,

naardien, behalve zijne waardige echtgenoot, ook zijne dochter hem de oogen mogt sluiten.

[Levensbericht van Henrik Carel van der Boon Mesch]

Waarom, M.H., ben ik genoodzaakt, u, voor het laatst, nog te onderhouden over eenen man, dien de Hemel ons, in de groote verwachtingen, die hij van zich opwekte, naauwelijks vertoond had, om hem, voor altijd, uit ons gezigt te doen verdwijnen, en ons niet, dan een bedrukt nastaren, over te laten? Gij gevoelt, dat ik den uitmuntenden Amsterdamschen Hoogleraar HENRIK CAREL VAN DER BOON MESCH bedoele, die ons, niet lang vóór den dag dezer algemeene vergadering, in den bloeienden leeftijd van weinig meer dan zes en dertig jaren, ontruikt werd. Wat de natuurkundige wetenschappen in hem, een' echten kweekeling en navolger van den onsterfelijken BRUGMANS, verloren hebben, mogen zij voor u ontvouwen, die in die wetenschappen, waarin ik gaarne erken schier geheel vreemdeling te zijn, hebben doorgedrongen; mij zij het genoeg, hem met een kort woord die hulde te brengen, waartoe ik mij, door kennis zijner groote en beminlijke hoedanigheden, en zijner niet geringe verdiensten als letterkundige en bijzonder ook als Nederduitsch redenaar, in staat gevoel. Onze VAN DER BOON MESCH werd, op den 6 van Grasmaand

des jaars 1795, te Delft, uit brave en deftige ouderen, met name HENDRIK KAREL VAN DER BOON MESCH, en Vrouwe ELIZABET JACOBA VAN BRAAM, geboren, en was de tweede der drie voortreffelijke zonen, uit derzelver gelukkige echtverbindtenis gesproten. Na, in zijne vaderstad, met grooten lof zich de beginselen der beschaafdheid en geleerdheid te hebben eigen gemaakt, vertrok hij, in Herfstmaand des jaars 1813, naar de Hoogeschool te Leiden, met oogmerk, om zich aldaar tot Geneesheer te vormen. Hij begreep echter, door eigene zucht en den raad van kundige vrienden geleid, zich vooraf nog verder in de Grieksche en Romeinsche taal - en letterkunde te moeten oefenen, waarin hij zulke vorderingen maakte, dat hij, indien hij zich daaraan geheel had willen toewijden, gewisselijk de grootste kenners dier taal en letterkunde zou hebben geëvenaard. In 't bijzonder vond de Latijnsche dichtkunst, heden ten dage, tot groot nadeel ook van de geleerde beoefening der Romeinsche Oudheid, te zeer verwaarloosd, in hem een' gelukkig' beoefenaar, waarvan verscheidene proeven voorhanden zijn*.

* Onder deze verdienen bijzondere opmerking zijn gedicht: *In obitum Viri Nob., Clar. S.J. Brugmans, L.B. 1819*; een Sapphicum, getiteld: *Ad amicum suum Johannem Rudolphum Thorbecke, summos in Philosophia Theoretica et Literis Humanioribus honores capessentem*, en geplaatst achter de *Disputatio Historico-critica de C. Asinio Pollione* van dien Hoogleraar, en eindelijk zijn dichtstuk op het overlijden van den tweeden zoon van den Hoogleraar van der Palm.

Doch de natuurkundige wetenschappen, welker beoefening voor hem als toekomstenden Geneesheer onontbeerlijk was, met name de Kruid-, de Scheikunde en Natuurlijke Historie, trokken hem, met onwederstaanbaar vermogen, tot zich. Gij weet, dat het onderwijs dier wetenschappen, te dien tijde, aan den onvergelykelijken BRUGMANS was opgedragen, zoo zeer als iemand geschikt, om de geestdrift, die hemzelven voor hare beoefening bezielde, ook bij anderen te ontvonken. Geen wonder dus, dat de reeds blakende ijver van onzen VAN DER BOON, door de aanblazingen van zulk een' leermeester, tot een' onverdoofbaren gloed ontbrandde. Reeds als student, gaf hij hiervan de schoonste proeven in vier bekroonde verhandelingen over Chemische, Botanische en Medische onderwerpen*. In 1820, een

* Op de allereerst uitgeschrevene prijsvraag in het vak der Scheikunde: *qua ratione servat natura proportionem inter principia proxima atmosphaerae*, behaalde hij, in den jare 1817, bij de Leidsche Hoogeschool het uitgelooftde eermetaal. Zijn antwoord is gedrukt in de *Annales* voor het genoemde jaar. In het volgende jaar verwierf hij, bij dezelfde Hoogeschool, gelijktijdig twee eereprijzen, den eersten door de beantwoording der Scheikundige vraag: *Quid lux valeat ad creanda nonnulla saltem principia vegetabilium proxima*; den tweeden door die der vraag in het vak der Kruidkunde: *Quaeritur de ratione, quae est inter structuram et formam externam plantarum, illaque uno alterove specimine illustretur*; beide welke verhandelingen te vinden zijn in de *Annales* voor dat jaar. In het jaar 1819, eindelijk, behaalde hij bij de Utrechtsche Hoogeschool den eereprijs met zijn antwoord op de Scheikundige vraag: *Quum recentiorum Chemicorum plerique, duce eximio H. Davy, acidum, quod hactenus myriaticum oxygenatum dici consueverat, simplex esse principium Chloricum nuncupandum, statuunt; nonnulli tamen, cum Cl. Berzelio, veterem Theoriam Bertholletianam hic etiam sequendam autument, quaerit Facultas: quaenam harum doctrinarum, si ipsa spectentur experimenta, si ad integrae Theoriae Chemicæ analogiam attendatur, si denique ratio habeatur baseos acidi Fluorici (phthoricum principium nonnulli dicunt) et haud ita pridem detecti principii Iödici, praerogativam mereatur*; welk antwoord gedrukt is in de *Annales* dier Hoogeschool voor het genoemde jaar.

jaar na het overlijden van zijn' hartelijk vereerden en beminden leermeester, die, van zijne zijde, hem, onder zijne vele loffelijke leerlingen, steeds als den loffelijksten onderscheiden had, werd hij met de hoogste eer tot Doctor in de Wis- en Natuurkundige Wetenschappen bevorderd, na de openbare verdediging van een door alle bevoegde regters

zeer geprezen Academisch proefschrift, *over de graniet (de granite)*. Een jaar later verkreeg hij, met geen' minderen lof, dezelfde waardigheid in het vak der Geneeskunst, waartoe hij zich den toegang opende door de openbare verdediging eener keurig uitgewerkte verhandeling over den *Nervus Sympathicus magnus*. In den wedstrijd der welsprekendheid, kort daarna door de Hollandsche Maatschappij van fraaije Kunsten en Wetenschappen, tot vereering der nagedachtenis van den onsterfelijken BRUGMANS, geopend, droeg hij den lauwer der overwinning weg met eene Lofrede op dezen zijnen onvergetelijken leermeester, welke onder de fraaiste Lofredenen, in onze moedertaal voorhanden, verdient geteld te worden, en bij zoo vele andere een nieuw bewijs oplevert voor de waarheid van het vermaarde zeggen van QUINCTILIAAN, dat *de ziel den echten redenaar vormt (pectus esse, quod disertus facit)*. Gedurende het afzijn van den beroemden REINWARDT, door de uitspraak van alle kundigen voor den eenigen bevoegden opvolger van BRUGMANS verklaard, en zich toen nog, tot bevordering der wetenschappen, op Java onthoudende, nam hij, eenigen tijd, aan de Leidsche Hoogeschool het onderwijs der Scheikunde waar, en deed zulks met zoo groote toejuiching, dat velen hem, ten nutte dier Hoogeschool, door eene eervolle

trekking, voor altijd, aan dezelve wenschten verbonden te zien. Doch de vervulling van dien wensch, welke ook de zijne was, bleef om redenen, welke ontvouwing, al waren zij mij ook ten volle bekend, hier minder gepast zou wezen, tot leedwezen van alle hoogschatters van onzen VAN DER BOON achter. Dan de wijze Verzorgers der Doorluchtige School van Amsterdam en de verlichte Regering dier wereldstad begrepen te regt, het verlies, 't welk hunne kweekschool door de verbindtenis van REINWARDT aan de Leidsche Academie ondergaan zou, niet beter te kunnen vergoeden, dan door aan dezen uitmuntendsten van BRUGMANS leerlingen den openstaanden leerstoel der Scheikunde en Natuurlijke Historie op te dragen. Hij aanvaardde dien post, op den 20 van Wijnmaand des jaars 1823, met eene redevoering: *over den beschouwer der natuur, den bevorderaar, zoo van zijn eigen welzijn, als dat van anderen, (de naturae contemplatore, tum sui, tum alieni commodi adjutore)*, en voldeed door zijn onderwijs en de schoone vruchten, die hetzelfde voortbragt, volkomen aan de groote verwachtingen, die hij van zich had opgewekt. Dan, helaas! het mogt dier School en der geletterde wereld niet lang gebeuren, zich in zijn licht te verblijden. Zijne zwakke en wankelende gezondheid deed reeds voorlang de vrees ontstaan, dat een zoo

schitterend licht ontijdig zou worden uitgebluscht. Hij bleef echter nog altijd, met lust en ijver, tot bevordering zijner geliefkoosde wetenschappen werkzaam, en gaf (om van zijn in 1827 uitgegeven *Leerboek der Artsenijmengkundige Scheikunde*, in III deelen, niet te gewagen) op den 18 van Wintermaand des jaars 1829, daarvan een luisterrijk bewijs, toen hij, als Voorzitter der eerste Klasse van het Koninklijk Instituut, hare zevende openbare vergadering bestuurde, en in dezelve eene voorlezing hield tot vereering der nagedachtenis van den beroemden natuurkundige DAVY, waarin grondige kennis van zaken met keurigheid van stijl en echte mannelijke welsprekendheid om den voorrang dingt. Dit is, helaas! het laatste uitgebreide voortbrengsel van zijne groote kunde en fijnen smaak, 't welk hem vergund werd te leveren. Sedert nam, ofschoon zijne ziel steeds hare volle helderheid en kracht behield, de gezondheid van zijn ligchaam kennelijk af. Hij vleide zich nog altijd met hoop op herstel, en had zelfs het voornemen, om de vereeniging van geleerde natuuronderzoekers, die, in den herfst van het vorige jaar, te Hamburg plaats had, te gaan bijwonen; doch zijne toenemende verzwakking belette hem dit voornemen ten uitvoer te brengen. In de lente van dit jaar, was zijne kwaal,

eene borsttering, zoo zeer verergerd, dat hij zelve zijn naderend einde, met kalme onderwerping aan Gods wijzen en beteren wil, te gemoet ziende, naar Delft begeerde overgebracht te worden, ten einde aldaar in de armen van een' grijzen en hooggeachten vader en verdere geliefde betrekkingen den laatsten adem uit te blazen. Hij mogt dien wensch vervuld zien, en gevoelde zich, te midden der zijnen, bij wijlen zoo verhelderd en gesterkt, dat nog eene flauwe hoop op herstel hemzelven en anderen begon toe te lagchen. Doch het bedriegelijke dier hoop werd weldra op de treurigste wijze kenbaar, daar hij, nog vroeger dan men gevreesd had, op den 19 der vorige maand, zacht en kalm tot een beter leven insluimerde. Diep getroffen over het vroegtijdig afsterven van eenen man, wiens groote en goede hoedanigheden ik, sedert lang, in de gelegenheid was van nabij te leeren kennen en hoogschatten, vond ik voor mij zelven troost door de herinnering van het zeggen van een' door jaren, kundigheden en deugden eerwaardig man, en bovendien niet van een' dichterlijken, maar echt mathematischen geest, voor vele jaren tot mij geuit, en 't welk, diep in mijn geheugen, of liever, in mijn hart geprent, door mij sedert meermalen op treffende sterfgevallen van nog

jeugdige geleerden werd toegepast*. Ik wil u dit zeggen mededeelen, of het misschien bij u gelijke werking, als bij mij, mogt voortbrengen. Met den bedoelden achtbaren vriend mij, eenige jaren na het overlijden van den grooten NIEUWLAND, over dien uitmuntenden man onderhoudende, zeide hij, op een' bewogenen en mij diep roerenden toon: *die man was te volmaakt voor deze wereld*. Dit zeggen kwam mij voor, ook op onzen VAN DER BOON, die naar hart even rein en beminnelijk, als naar verstand voortreffelijk was, van volkomene toepassing te zijn, en diende niet weinig, om mij, met blijmoedige gelatenheid, te doen berusten in de bestellingen van eenen God en hemelschen Vader, die hem rijp keurde voor een' hooger kweekhof, en zijne geliefdste kinderen dikwerf het vroegst te huis roept. Moge dit zeggen 's mans grijzen en eerbiedwaardigen vader, moge het zijnen uitmuntenden broederen en verdere betrekkingen tot troost en verzachting hunner regtmatige droefheid verstrekken! en moge het voorbeeld van onzen VAN DER BOON ons allen krachtig aansporen, om, zoo lang het voor ons dag is, met lust en ijver het werk te verrigten, ons

* De bedoelde wijsgeer was Heere Oosterhaan, vroeger Hoogleeraar in de Godgeleerdheid bij de Kweekschool der Doopsgezinden te Amsterdam, laatst Predikant te Harlingen.

door onzen Hemelvader opgelegd, ten einde wij zonder schrik den nacht kunnen te gemoet zien, waarin het niemand vergund zal zijn te arbeiden.

[Levensbericht van Bilderdijk]

Zoo heb ik dan, M.H., aan onze verstorvene medebroeders de verschuldigde schatting van onzer aller hoogachting trachten toe te brengen. Thans blijft mij eene nog veel aangener taak over, om namelijk aan twee nog levende sieraden dezer Maatschappij, van welke de eerste, door de uitspraak van alle bevoegde regteren, voor den tweeden VONDEL van Nederland, de andere voor den grootsten onzer prosaschrijver en redenen verklaard is, de hulde aan te bieden, die gij, bij onze vorige bijeenkomst, op voordragt van eenige verlichte en kundige mannen uit uw midden, met eenstemmige geestdrift aan hen hebt toegewezen. - Ik wende mij dan, in de eerste plaats, tot u, dien wij als den Nestor der vaderlandsche dichteren en taalgeleerden vereeren, door jaren en verdiensten eerbiedwaardige BILDERDIJK. Reeds in den jare 1780, toen gij nog, als student, aan de Leidsche Hoogeschool verkeerdet, viel u de op den leeftijd, waarin gij toen waart, even zeldzame, als volkomen verdiende eer te beurt, van uw antwoord op de prijsvraag dezer Maatschappij,

over het verband tusschen de Wijsbegeerte en de Welsprekendheid en Dichtkunst,
 met het uitgelooftde eermetaal bekroond te zien, en genoot gij tevens de
 onderscheiding, vóór noch na aan iemand, die nog kweekeling was der Hoogeschool,
 vergund, van onder de Leden dier Maatschappij te worden opgenomen, van welke
 gij, na den eenigen overgeblevenen van hare oprigters, den grijzen, en, door ons allen
 hoogst vereerden VAN WIJN, thans de oudste zijt. Toen reeds voorspelden alle kundigen
 in u den man, die, zoo God u leven en krachten schonk, den Nederlandschen dichtroem
 in top zou voeren. Die voorspelling hebt gij, sedert, op het heerlijkst vervuld, en (om
 uit vele onvergankelijke gedenkstukken van uwen dichtgeest, deze slechts te noemen)
 in uwe hoogst voortreffelijke *Ziekte der Geleerden*, en uw, helaas! onvoltooid
 gebleven heldendicht, *de Ondergang der eerste Wereld* getiteld, u zelve en der
 vaderlandsche taal- en dichtkunst eene gedenkzuil gesticht, duurzamer dan koper of
 het hechtste marmer. Ook als Nederduitsch taalgeleerde, brengen alle kundigen u
 gaarne hunne hulde, als dengenen, die, na den onsterfelijken en door eenen KLUIT,
 M. TIJDEMAN, TOLLIUS en anderen, van welke ik eershalve nog Duitschlands grootsten
 taalgeleerde, J. GRIMM, noeme, met regt hoogst geprezenen TEN KATE, den waren
 oorsprong en

echt wijsgeerigen geest onzer rijke en schoone moedertaal het meest opgehelderd, en in glansrijk licht gesteld heeft. In een stukje, voor eenige jaren door mij in het licht gezonden, waarin ik het waagde, zoo ik meen, met de hoogste bescheidenheid, in een min belangrijk punt, van u te verschillen, heb ik het mij tot eenen aangenamen pligt gesteld, openlijk u mijnen dank te betuigen voor hetgeen ik aan uwe mondelijke en schriftelijke onderrigtingen, ter uitbreiding mijner taalkennis, verschuldigd ben. Het is waar, gij hebt, sedert, mij, tot mijn leedwezen, genoodzaakt, uwen omgang te vermijden, en mij, tot handhaving mijner verguisde eer, mijns ondanks, tot eene pligtmatische zelfsverdediging gedwongen: dan, noch die verwijdering, noch mijne afgeperste zelfsverdediging, is in staat geweest, het erkentelijk gevoel der verplichtingen, welke ik aan u heb, in mijne ziel uit te wisschen. Ik herhaal dan ook nu weder, met genoegen, de verklaring, dat er weinigen zijn, aan wier onderrigtingen ik eene grootere verheldering en uitbreiding mijner inzigten in den waren aard en de volle voortreffelijkheid onzer moedertaal te danken heb, dan aan het onderwijs, 't welk ik uit uwe belangrijke schriften en de leerrijke gesprekken, die ik, gedurende de eerste jaren van uw verblijf te Leiden, met u voeren mogt, geput heb. Na de-

ze verklaring, zult gij, zal niemand der hier aanwezigen kunnen twijfelen, of ik volbreng met bereidwilligheid de taak, mij als Voorzitter dezer vergadering opgelegd, om u, in de overreiking van dit eermetaal, de hulde onzer hoogachting, als Neêrlands eersten dichter en voortreffelijksten taalgeleerde, aan te bieden. Ontvang hetzelve uit mijne hand, en ontvang daarbij mijnen opregten wensch, den wensch dezer geheele vergadering, dat het den Hemel behage, den avond van uw leven kalm en liefelijk voor u te maken, en, zoo veel mogelijk, uwe regtmatige droefheid te verzachten over het verlies eener gade, wier verdiensten, als dichteresse, geheel Nederland vereert, en wier stille en praallooze deugden, als echtgenoote en moeder, ik in de voor mijn hart steeds dierbare gelegenheid geweest ben op haren vollen prijs te leeren schatten; en u eenmaal, in de zalige hereeniging met haar en uwe vroeg verstorvene kinderen, de ruimste vergoeding voor het hier betreurde gemis te verleen.

Heb ik het eerste gedeelte der mij opgelegde taak met genoeg volbragt, met nog veel grooter genoeg (waarom toch zou ik ontveinzen, 't geen ieder uwer, zich in mijne omstandigheden verplaatsende, levendig gevoelen moet?) met nog veel grooter genoeg ga ik tot het

tweede gedeelte van dezelve over. Ja, edele VAN DER PALM, het is wellust, zuivere wellust voor mijn hart, de tolk te mogen zijn der gevoelens, welke deze Maatschappij, welke geheel Nederland u, als een zijner doorluchtigste sieraden, toedraagt, en u, in dit eermetaal, het hoogste, dat zij u kan aanbieden, het zichtbaar teeken van hare diepe hoogachting te mogen ter hand stellen. Toen ik, voor omtrent vierendertig jaren, op eenen nog jeugdigen leeftijd, te Leiden was gekomen ter aanvaarding van den post, dien ik nog bekleeden mag, bezocht ik u, voor het eerst, onder geleide van onzen gemeenen vriend, den vermaarden Rotterdamschen Regtsgeleerde HOFFMANN, op uw toenmalig buitenverblijf, later de woonplaats en nog de grafplaats van mijnen geëerbiedigden leermeester, WIJTENBACH. Reeds bij deze eerste zamenkomst, boezemdet gij mij zulke gevoelens van genegenheid en hoogachting voor u in, dat ik niets vuriger wenschte, dan u, nevens eenen WILLEM DE VOS en GERRIT HESSELINK (namen, voor mijn hart steeds ten hoogste dierbaar en onvergetelijk) onder mijne vaderlijke vrienden te mogen tellen. Ik mogt dien vurigen wensch, sedert en tot dit oogenblik, vervuld zien, en zal, naar ik hoop en vertrouwen, mij daarin, tot dat de dood ons scheiden zal, verblijden mogen. Hetgeen de geschiedenis ons omtrent

THEMISTOCLES vermeldt, dat de zegeteekenen van MILTIADES hem, dag en nacht, voor oogen zweefden, en hem door de prikkels eener loffelijke eerezucht onophoudelijk aanspoorden, om naar gelijken roem te streven; hetzelfde is mij ten uwen aanzien gebeurd, en is nog aanhoudend mijn geval. Ja, onder de groote mannen, op welke ons Vaderland roem mag dragen, is er niemand, dien ik mij steeds, met meerderen lust, als model ter navolging, dan u, heb voorgesteld, en bij voortduring blijf voorstellen: en, zoo bevoegde regters in ons midden, zoo vooral eene onpartijdige nakomelingschap, op wier regtbank gij alle beoefenaars van letteren, kunsten en wetenschappen zoo keurig en treffend geweest hebt, mogt oordeelen, dat ik uwe voetstappen, schoon dan op een' verren afstand, niet geheel ongelukkig gevolgd heb, zal ik rekenen het hoogste doel van mijne eerezucht bereikt te hebben. Altijd echter heb ik gewanhoopt, en zal steeds wanhopen, van immer die tooverroede der bevalligheid magtig te zullen worden, waardoor gij alle voorwerpen, die gij met dezelve aanraakt, ook de schijnbaar dorste en minst bekoorlijke, met een' behagelijken luister weet te bekleeden. Dan ik mag en wil in uwen lof niet verder uitweiden; uwe zedigheit toch en onze vriendschap verbieden mij zulks, en bovendien vreeze ik, dat mij door deze vergade-

ring hetzelfde zou worden toegevoegd, hetgeen die Sophist, die zeide, den lof van Hercules te willen verkondigen, van een' der aanwezigen tot bescheid kreeg: *wie heeft ooit anders, dan tot lof van dezen man gesproken?* Eén ding echter mag ik niet onvermeld laten. Van weinigen heb ik meer geleerd, dan van u; maar van niemand heb ik immer met meer gewilligheid geleerd, dan van u. Gij toch paart aan uwe overige verdiensten ook die, welke daaraan, helaas! niet altijd gehuwd is, van namelijk, in de hoogste mate, die innemende bescheidenheid en beschaafdheid, met één woord, die echte *humaniteit* te bezitten, welke veroorzaakt, dat uwe teregtwijzingen ook de buitensporigste eigenliefde ter naauwernood beleedigen kunnen. Doch ik gevoel, dat het voor u en voor mij tijd wordt deze aanspraak te eindigen, en doe zulks met uitboezeming van mijnen vurigsten wensch, en daarin van den vurigen wensch dezer geheele Vergadering, dat de goede God, dien het tot hiertoe gunstiglijk behaagde, bij uwe klimmende jaren, uwe ziels- en ligchaamskrachten zoodanig te sterken en te schragen, dat gij, in de voortbrengselen van uwen rijk begaafden geest en bij derzelver openbare voordragt, nog al de frischheid en levendigheid der jeugd ten toon spreidt, ons en geheel het u dankbaar vereerend Nederland, nog lang het

voorregt gunne, van ons in dit heugelijke verschijnsel te mogen verblijden, en dat u, wanneer gij eenmaal (God geve dat het spade zij!) der natuur den laatsten tol betalen zult, zoo dit mogelijk zij, een lofredenaar moge te beurt vallen, als gij voor onzen uitmuntenden BORGHER, en inzonderheid voor uwen en mijnen onvergetelijken KEMPER geweest zijt.

[I]

Hierna doet Prof. H.W. TYDEMAN, ingevolge het Eerste en Tweede der Punten van Beschrijving, het volgende verslag:

MIJNE HEEREN, GEACHTE MEDELEDEN!

Het verslag van het verrigte in dit laatst verloopenen jaar, neemt reeds een' aanvang met de particuliere Vergadering van den 9 Julij 1830; hoezeer die Vergadering (van den eerstvolgenden Vrijdag na de Algemeene) voornamelijk slechts dient ter resumtie van het verhandelde op de Algemeene Vergadering, ten einde dit naauwkeurig in de uit te gevene Handelingen geboekt worde. Doch in die Vergadering van 9 Julij 1830 de mededeeling geschiedende van mijnen brief aan Z.K.H. den Heere Prinse van Oranje, als honorair Lid dezer

Maatschappij gezonden, ter kennisgeving van den bepaalden dag der te houden Algemeene Vergadering, en van het vriendelijk, doch het bijwonen afwijzend, antwoord van wege Z.K.H. daarop ontvangen; (hetgeen, opdat ik dit in het voorbijgaan vermeld, ook weder voor dit jaar het geval is) - ontstond natuurlijk bij die Vergadering de wensch en het verlangen, om ook des Konings anderen waardigen Zoon, den voormaligen Kweekeling der Leidsche Hoogeschool, in dezelfde betrekking als zijnen ouderen Broeder, aan deze Maatschappij verbonden te zien; en wij besloten dus, - overtuigd van Ulieder welnemen, M.M.H.H., - ook aan Z.K.H. Prins FREDRIK de opdracht van het Honorair Lidmaatschap dezer Maatschappij te doen, en dit aanvaard zijnde, een Exemplaar van onze Nieuwe Werken en een behoorlijk Diploma aan Z.K.H. aan te bieden.

Dit laatste heeft nog niet kunnen geschieden; alzoo, hetzij andere bezigheden, hetzij de bemoeijenissen ten gevolge der spoedig daarop ingevallen groote gebeurtenissen, vooral ook in ons Vaderland, Z.K.H. nog niet zullen hebben toegelaten den brief van aanbod van dat Lidmaatschap stellig te beantwoorden. Wij hebben echter in onze eerstvolgende Vergadering het voorlopig bericht mogen ontvangen, dat het aanbod van dien titel Z.K.H. aangenaam was geweest; en hebben ons daardoor gereg-

tigd gevonden, om, bij den nieuwen druk van de Naamlijst onzer Leden, de namen der beide Koninglijke Prinsen, als eenige Honoraire Leden der Maatschappij, vooraan te plaatsen.

Dezelfde treurige gebeurtenissen in ons Vaderland, die zoo veel leeds hebben te weeggebracht, zoo veel goed en nuttig bedrijf hebben gestoord en gehinderd - en ook aan zoo veel nalaten en uitstel, tot voorwendsel hebben gediend, - dragen de schuld, dat de geregelde loop onzer Maandelijksche Vergaderingen in dat geheele jaar 1830 niet hervat is geweest. Op onze Vergadering, den 14 Januarij van *dit* jaar gehouden, hadden wij, behalve de gemelde kennisgeving, en het ontvangen eeniger Boekgeschenken, het genoegene eene Verhandeling te hooren van ons geacht Medelid MACQUELIJN, over *de vorming, volmaking, en het verval eener taal; met onderzoek, of eene afgestorven taal wederom geheel zou kunnen herleven.*

In de daarop volgende Maandelijksche Vergadering van den 4 Maart dezes jaars hadden wij het genoegene onzen hooggeachten Voorzitter SIEGENBEEK een brok te hooren voorlezen, uit zijn nieuw, toen nog onuitgegeven, werk, *Geschiedenis der Burgerwapening in Nederland; bepaaldelijk over*

de wapening ter verdediging van ons Vaderland in het jaar 1672 en 1673.

Ik achtte mij verplicht, op diezelfde Vergadering van den 4 Maart l.l. in den boezem der Maatschappij over te brengen het denkbeeld, door ons Medelid, den Heere BOONZAJER te *Gorinchem* ontwikkeld, in een bijzonderen brief aan mij, dat namelijk, bij de nadere herziening, die thans nog wederom stond plaats te hebben, van onze, na vijftien jaren zwoegens en sukkelens eindelijk voltooide en goedgekeurde en reeds gepromulgeerde, en zoo-zoo in te voeren geweest zijnde, Wetboeken, er bijzonderlijk mogte gewaakt en van wege deze Maatschappij aan Z.M. den Koning een Vertoog mogt ingeleverd worden, 'om die Wetboeken, met verbanning van alle vreemde en bastaardwoorden, in te rigten in zuiver Nederlandsche taal en stijl, en aldus in dezelve een opregt Nederlandsch Gedenkstuk op te rigten, dat van onbegrensden invloed kon zijn tot zuivering en uitbreiding onzer schoone Moedertaal.' De Vergadering besloot dit voorstel te doen onderzoeken door eene Commissie, bestaande uit den Heer Voorzitter SIEGENBEEK en mij, en de H.H. CLARISSE, Baron D'ESCURY (de Vader), en VAN ASSEN, met verzoek om op de eerstvolgende Vergadering verslag uit te brengen.

Dit verslag strekte daarheen, dat de zucht

van den Voorsteller voor de zuivering onzer Taal en Taalzuivering onzer Wetboeken zeer loffelijk, maar misschien wat te uitbundig was; dat de zaak wel hoogst wenschelijk, doch in die uitgestrektheid, welke de Voorsteller scheen te bedoelen, niet raadzaam of uitvoerlijk scheen; daar vele uitheemsche woorden wegens derzelve algemeen gebruik en door dat gebruik gevestigde beteekenis, bezwaarlijk zonder gevaar van misverstand en van stroefheid in taal en stijl voor Nederlandsche woorden verwisseld konden worden. Het kwam hun ook minder geraden voor, zich regtstreeks tot het Gouvernement te vervoegen, zoo om andere redenen, als inzonderheid, omdat de Maatschappij de eer had onder hare Leden te mogen tellen zoowel genoegzaam alle de Leden van de Commissie tot de nieuwe herziening der Wetboeken, als bijzonder den kundigen en ijverigen Staatsman, die aan het hoofd der regtspleging in ons vaderland geplaatst is; en het dus van zelf te verwachten was, dat alle mogelijke zorge zoude gedragen worden, dat de taal der Wetboeken thans enkel voor Noord-Nederland ingerigt, zooveel mogelijk zou gezuiverd worden van alle smet van bastaardij. Doch tevens waren de Gelastigden van oordeel, om door een vertrouwelijk (*officieusen*) brief van den Secretaris der Maatschappij aan den Heer Minister van Justitie,

VAN MAANEN, kennis te doen geven van de beraadslagingen op dit onderwerp bij de Maatschappij gevallen; met verklaring van hare bereidwilligheid, om indien Z. Exc. oordeelen mogt, hare diensten in dezen te kunnen en moeten inroepen, daarover hare bedenkingen aan hem mede te deelen. Die voordragt, door de Vergadering goedgekeurd zijnde, heb ik de eer gehad van, (nader, op mijn verzoek, gedienslig voorgelicht door den geëerden Voorzitter,) mij van die taak te kwijten niet slechts; maar ook daarna een mondigesprek, bepaaldelijk over dien brief en dat voorstel, met Z. Exc. te houden: waarin dezelve verklaarde, volkomen in te stemmen met de beide gedeelten van ons denkbeeld, zoo wel wat betrof het wenschelijke van de zaak in het algemeen, als het niet wenschelijke noch uitvoerlijke, om alle woorden van uitheemschen oorsprong uit de taal der wetgeving, en vooral der regtspraktijk, te weren: maar dat hij gedurende de geheele bearbeiding der nieuwe Wetgeving zooveel mogelijk er op gelet had, dat met de meeste spaarzaamheid van dergelijke woorden gebruik werd gemaakt; dat het hem echter hoogst aangenaam zoude zijn, bepaaldelijk van den Heer SIEGENBEEK nevens mij, onze aanmerkingen betreffende de vier, thans afgewerkte nieuwe Wetboeken te dezen opzigte te ontvangen; dit aandringende met

het verplichtend geschenk aan mij gedaan, van de drie reeds uitgegevene dier Wetboeken, en belofte van het vierde, dat nog ter perse was. Met dezen vereerenden last derhalve zullen de Heer SIEGENBEEK en ik, gedurende deze Akademische Zomervacantie, ons aangenaam en nuttig kunnen bezig houden.

Nog werd op die Vergadering van den 4. Maart II. een verslag uitgebragt, door mij met de HH. D'ESCURY VAN HEINENOORD en LUZAC, over eene Verhandeling van wijlen ons geleerd Medelid, Mr. M. TEMMINCK, *over het hoog belang van de beoefening der Oudvaderlandsche wetten en gebruiken*, welk stuk nog bij de Maatschappij berustende was en hetgeen men gehoopt had in de werken derzelve te kunnen gebruiken. Doch de Commissie had bevonden, dat het stuk eene 40 jaren geleden als Voorlezing in eenen gemengden Letter- of Staatkundigen kring misschien genoegzaam had kunnen dienen, doch geenszins tot het thans bedoelde gebruik zou kunnen strekken.

Van het *derde* deel onzer Nieuwe Werken zal het eerste stuk in dit voorjaar, Ulieden, M.M.H.H., zijn geworden. De bekroonde Prijsverhandeling van ons Medelid, Prof. VAN KAMPEN, was door onderscheidene omstandigheden buiten onze schuld al te lang opgehouden geweest. Vooraan, in dat zelfde stuk, zult Gijlieden gevonden hebben eene driedub-

bele *Naamlijst* van Leden der Maatschappij. Twee namelijk van de thans levende Leden, de eene naar de tijdorde van verkiezing, de andere naar de alfabetische orde der namen. Daarbij komt eene derde lijst van de leden die, sedert het jaar 1793 overleden zijnde, door onzen naastvorigen Voorzitter TE WATER, en op deszelfs loffelijk voetspoor, door onzen tegenwoordigen Voorzitter, min of meer breedvoerig gelofspraakt waren geworden; en te wier opzigte dus de gedrukte Handelingen onzer Algemeene Vergadering hun, wien dezelve toegankelijk zijn, tot eene bijdrage voor de staat- en letterkundige Geschiedenis des Vaderlands kunnen verstrekken. Voor het helpen in orde brengen der twee algemeene, en het alléén vervaardigen dezer derde Naamlijst, heb in het bijzonder, maar heeft de geheele Maatschappij verpligting, aan de belangstelling, het overleg, en de nette werkzaamheid, van ons geëerd Medelid, den Hr. Mr. BODEL NYENHUIS.

Voor een Tweede stuk van dat Derde Deel onzer Werken is, om de waarheid te zeggen, nog geene stof bereid; en het niet inkomen van eenig antwoord op de Prijsvraag, in 1829 uitgeschreven, heeft ons de hoop benomen, om van dien kant de natuurlijke stof tot het vervolg van dat Deel te bekomen. Mijne uittrekselen uit de onuitgegevene Brieven van

JOACHIMUS HOPPERUS aan VIGLIUS ZUICHEMUS VAN AYTТА, vroeger tot eene voorlezing gestrekt hebbende, en door mij aan de Maatschappij voor de Werken aangeboden, zijn, ook al wegens den belemmerenden en ontmoedigenden invloed van deze tijdsomstandigheden, nog niet genoegzaam in den vorm gebragt, om aan de Commissie, volgens de wet daarover benoemd, te kunnen aangeboden worden. De Heer STARING TOT DEN WILDENBORCH heeft de heuschheid gehad, ter gelegenheid van de vermelding op den Catalogus onzer Boekerij van een Handschrift van MAERLANT, ons eenig berigt nopens een onder hem berustend Handschrift, met proeven der lezing, toe te zenden; en, om ook nog te voldoen aan het nader verzoek, (ten gevolge van een verslag daarover aan de Maatschappij door den Heer SIEGENBEEK) door ons aan Zijn Wel Ed. gedaan, tot aanvulling dezer proeven; als wanneer de Heer SIEGENBEEK beloofd had dezelve, zoo mogelijk, tot een Taalkundig gedeelte van dat zelfde stuk onzer werken in te rigten: - hetwelk echter met die beide nog naauwelijks zoude gevuld zijn; en wij mogen dus zoo velen onzer geachte Medeleden, als er toch in de daad gemakkelijk uit hunnen rijken schat van Taal- en Oudheid- en Geschiedkunde ons grootere, of ook kleinere, gedeelten konden bijdragen, ernstig uitnoodi-

gen, in dezen niet langer in gebreke te blijven. Te opregter mogen wij bij hen aandringen, daar zij thans niet behoeven te vreezen, dat hunne bijdragen, gelijk wel eens gebeurd is, jaren lang naar de uitgave zouden behoeven te wachten.

Het verhandelde in onze laatste particuliere Vergadering van den 6 Mey, is vervat in de circulaire op welke, en in de punten ter behandeling van dewelke, wij thans hier zijn verschenen. Het verdere in onze Maandelijksche Vergaderingen, was of van minder belang, of had betrekking tot de Bibliotheek der Maatschappij, waarvan zoo straks afzonderlijk verslag zal worden gedaan, of bestond in het voorstellen en verkiezen van Leidsche Leden dezer Maatschappij; - als hoedanige wij het genoeg gehad hebben, tot ons toe te voegen, de Heeren J.G. VAN GENDT, Emeritus Predikant, Mr. J.G. LA LAU, Advokaat, H.E. WEYERS, Theol., en thans ook Litt. Doctor, J.G.S. VAN BREDA en W.L. MAHNE, toegevoegde Hoogleeraren aan onze Hoogeschool (de Heeren SCHRANT en THORBECKE waren vroeger reeds Leden) en den Heer C.W.H. VAN KAATHOVEN, Med. Doctor.

Wij hebben evenwel ook nog het Voorstel behandeld, op de laatstgehouden Algemeene Vergadering gedaan, over het al of niet, hetzij voortzetten of beginnen van de bekroning, in

plaats van uitgeschrevene Verhandelingen, maar in het algemeen van Vaderlandsche schrijvers en uitgegeven werken; doch wij hebben gemeend, alzoo te dien opzichte toch in dit jaar niets te verrigten viel, de bepaalde raadpleging daarover en voorstel aan ulieden nog een jaar te mogen uitstellen; en verzoeken daaromtrent diligent gehouden te worden.

Ik heb dus nopens onze werkzaamheden nog slechts te vermelden, dat wij, ondanks de tijdsomstandigheden, ons drietal van openbare Voorlezingen hebben gehouden; en het tegen gehad, twee Utrechtsche Hoogleraren tot ons te zien overkomen, om hunne belangstelling in deze Maatschappij door daden te betuigen. In de eerste Vergadering namelijk, den November 1830 las Prof. SIMONS van Utrecht eene Verhandeling: *over het bewind van JOAN DE WITT en ANTONIE HEINSIUS, beiden Raadpensionarissen van Holland in Stadhouderlooze tijden*. In de tweede Vergadering, den 4 Februarij van dit jaar, las de Leidsche Prof. HAMAKER zijne Redevoering: *over den aard der zelfstandigheid, haar gewigt voor geheele volken en bijzondere personen en hare hooge noodzakelijkheid voor Nederland in het tegenwoordige tijdsgewricht*. In onze derde Vergadering, den 18 Maart daaraanvolgende, hoorden wij, eerst Prof. VAN

HEUSDE van Utrecht: *over de Wijsbegeerte in de Taal, bijzonder in onze Moedertaal; na den welken ik zelf het waagde op te treden en mijne denkbeelden te uiten over de vraag: hoe de Natie, ten tijde der Nederlandsche Republiek, zich zoo gelukkig had kunnen gevoelen bij het gemis van Staatkundige Vrijheid?*

II.

Het zij mij vergund, als Voorzitter van de Commissie over de Bibliotheek der Maatschappij dit Verslag, door mij als Secretaris gegeven, terstond te doen opvolgen, door dat aangaande de werkzaamheden dier Commissie in het laatst verlopen jaar, tot hoedanig verslag wij volgens onze Instructie verpligt zijn.

Ook hier gaf de gewoonlijk minder belangrijke Vergadering van resumtie, den 9. Julij 1830, ons eene groote en geheel ongewone stof van blijdschap, daar de Heer SIEGENBEEK de Vergadering kennis gaf, dat een der nieuwe Leden, op de Vergadering des vorigen jaars benoemd, maar die voor als nog onbekend wenschte te blijven, zich genegen had verklaard om een geschenk in boeken, ter waarde van omstreeks f 80. aan de Bibliotheek der Maatschappij te doen, en daartoe opgave van eenige werken aan zijn Hooggeleer-

de verzocht had. De Vergadering betuigde door middel van den Heer SIEGENBEEK haren dank, en verzocht ons met denzelven na te gaan, welke werken voor onze Maatschappij en Boekerij het nuttigst en aangenaamst zouden zijn. Deze opgave is dan ook geschied; echter niet zoo spoedig, of wij waren inmiddels verrast door den opstand en afval der Zuidelijke Gewesten; en het is zeker ook al daar aan te wijten, dat het eigenlijk Boekgeschenk ons nog niet is geworden. Evenwel, de bekende gezindheid en ge goedheid van den onbekenden gever, waarborgen ons en der Maatschappij, dat uitstel in dezen geen afstel zijn zal.

Te aangenamer toch was ons dit kostbaar geschenk, en waren ons zoo vele andere, (ofschoon elk op zich zelf kleinere, en minder kostbare,) sedert de laatste algemeene Vergadering van elders ontvangen, - en zal het ons te aangenamer zijn, al wat Gijlieden, M.M.H.H., en alle onze geëerde Medeleden, hier niet tegenwoordig, nog verder aan onze Bibliotheek zult willen mededeelen, - daar ook nog in het nu verlopen jaar ver het grootste gedeelte der ons uit de kas der Maatschappij toekomende som van *f* 150, heeft moeten strekken tot afbetaling van meestal onmisbare werken, in vroegere jaren reeds op krediet gekocht. - Het nieuw aangekochte van dit jaar

is, voor ver het grootste gedeelte, betrekkelijk tot de Oud - Nederlandsche en de Noordsche Taalkunde: niet, omdat onze Boekery daarin het armste was; maar juist, om dat zij daarin het eerste kans had tot eenige volledigheid te geraken, en om dat de loffelijke poging van het Deensch Genootschap van Noordsche Taal en Oudheden, tot uitgave van oude schriften, alle aanmoediging verdient. Wij hebben voorts, op het ontvangen geschenk der Proeve van ons Medelid, Prof. LULOFS te Groningen, gaarn ingeteekend op zijne beloofde uitgave met aanteekeningen van de voornaamste stukken van VONDEL; welke onderneming wij niet hopen, dat door de tijdsomstandigheden verhinderd zal worden; terwijl het ons een genoegen is geweest, ondanks die omstandigheden ons medelid IMMERZEEL eene nieuwe, aanmerkelijk (en wel ook met woorden van uitheemschen oorsprong) vermeerderde uitgave te zien aankondigen van BILDERDIJKS *Geslachtlijst der zelfstandige Naamwoorden*, een werk dat in der daad veelzins als ophelderend en Etymologisch Woordenboek verstrekken kan. Wij hebben dan ook gaarn voor de Bibliotheek daarop ingeteekend; doch vertrouwen, dat ook vele Leden der Maatschappij dit voor hun eigen dagelijksch gebruik zullen willen doen.

Ten geschenke ontvingen wij dit jaar, van

geleerde ligchamen, de nieuwe reeks van Nederduitsche Werken en de *Nova Acta Literaria* van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap; een aanzienlijk geschenk, hetgeen wij met het twee en een halve deel onzer Nieuwe Werken slechts gebrekkig hebben kunnen vergelden. Van de Groningsche Hoogeschool: de *Annales Academiae Groninganae* 1826-1827, (zijnde de uitgave van dit werk nog zoo verre ten achteren); en nu zeer onlangs, na het houden der laatste particuliere Vergadering, van de Maatschappij Felix Meritis te Amsterdam, hare *Feestviering* van 1827 en den pas verschenen Katalogus harer Boekerij.

In gevolge het voetspoor van voorleden jaar en ten genoegte van Ulieden, vermelden wij slechts (alfabetisch) de namen van de Leden, die onze Boekerij, het zij met werken van henzelven het zij van anderen verrijkt hebben. Tot de eerste soort behooren de Heeren ROBIDÉ VAN DER AA, VAN ASSEN, LIMBURG BROUWER, VAN HALMAEL, DE JONGE, KIST en ROIJAARDS, KAPPEIJNE VAN DE COPELLO, LALAU, J. VAN LEEUWEN, LULOFS, MOLL, VAN ORDEN, REUVENS, SCHULL, SIEGENBEEK, TERPSTRA, W.H. VAN VOORST en WESTERBAEN. Hierbij zijn niet vermeld, de Heeren: VAN SOMEREN, wiens twee deelen *Gedichten*, een aangenaam Lettergeschenk, ons in deze laatste dagen eerst zijn geworden;

Prof. SCHRANT, die ons het aanzienlijk geschenk heeft gedaan van alle zijne, tusschen de jaren 1818-1830 uitgegevene letterkundige werken, twaalf in getal in de twaalf jaren; en eindelijk Graaf G.K. VAN HOGENDORP, die ons een gelijk aantal grootere en kleinere stukjes geschonken heeft, allen binnen de laatste negen maanden door hem in het licht gezonden. Werken van anderen, buiten de Maatschappij, hebben wij dit jaar, ondanks al onze jaarlijks herhaalde verzoeken, te danken slechts aan weinigen; maar zooveel te meer aan ieder van hun. De Heeren BOONZAJER, VAN DAM VAN NOORDELOOS en VAN HASSELT: - en ik moet hier mij zelven en mijne beide Medeleden in deze Commissie, de Heeren BERGMAN en BODEL NYENHUIS, toch wel bij vermelden; niet om lof en dank te vergen voor iets, hetgeen wij betrachten als een' aangenamen plicht, maar omdat een verslag volledig en waar behoort te zijn. - Van buiten de Maatschappij hebben wij ten geschenk ontvangen het *Jaarboekje van Zuid-Holland* van 1831, en van den Heer Student SCHOTEL, zijne bekroonde *Commentatio de BALTH. HUYDECOPERI in literas et linguam Belgicam meritis*, en de door hem bezorgde uitgave van het Nederlandsch Volkslied, *Wilhelmus van Nassauwen*, met aantekeningen. Ik moet nog vermelden, dat de Heer BERGMAN, Lid en Secretaris onzer Commissie, die in dit jaar had zullen aftreden,

door de Vergadering der Maatschappij verzocht is en wel heeft willen toestemmen, in die betrekking werkzaam te blijven.

III.

Uit het viertal voorgestelde vragen, zijnde de volgende:

1. Hoe bekwam, en hoedanig of in hoe verre verdiende Hertog FILIPS VAN BOURGONDIE, door zijne regering in de Nederlanden, den eernaam van *de Goede*?
2. Geschiedkundig onderzoek naar het leven en de verdiensten van den Raadpensionaris van Holland, ANTONY HEINSIUS.
3. Welken invloed heeft de overkomst van vele vluchtelingen uit Frankrijk, ten gevolge der herroeping van het Edict van Nantes in den jare 1685, niet slechts op den handel en de nijverheid, maar in 't bijzonder ook op de letteren, beschaving en zeden der Nederlanderen gehad?
4. Welke uitheemsche Schrijvers moeten voor het tijdperk, dat zich van den Munsterschen tot den Utrechtschen Vrede uitstrekt, geraadpleegd worden? en in welke bijzonderheden kan de Geschiedenis van den Nederlandschen Staat, gedurende dat tijdperk, door vlijtig en oordeelkundig gebruik te maken van die Schrijvers, beter beschreven en meer opgehelderd worden, dan tot dus verre heeft plaats gehad?

wordt, met eene groote meerderheid van stemmen, gekozen de *derde*; om beantwoord te worden vóór den 1. Januarij 1833 en beoordeeld op de Algemeene Vergadering van dat jaar*.

IV.

Ter beoordeeling der Verhandelingen, die ter beantwoording der gemelde Prijsvraag zullen inkomen, worden benoemd, de Leden: W. BROES, Mr. P.W. VAN HEUSDE, Mr. D.J. VAN LENNEP, Baron W.F. ROËLL en Baron D'ESCURY VAN HEINENOORD.

V.

Aan de Maandelijksche Vergadering wordt, naar gewoonte, de vrijheid verleend, tot het verkiezen van Leden, binnen Leiden wonende.

VI.

De Rekening van den Penningmeester, over het maatschappelijk jaar 1830-1831 opgenomen en goedgekeurd zijnde, is daaruit gebleken, dat de Ontvang (met het saldo des vorigen jaars) bedroeg *f* 1959,92 ½; de Uitgave,

* Voor 1 Januarij 1832 wordt antwoord verwacht op de vraag in 1830 uitgeschreven: 'Eene oordeelkundige beschouwing van hetgeen door de Nederlanders in onderscheiden vakken van Welsprekendheid in de Moedertaal geleverd is.'

f 1746,65 ½; hetgeen een batig saldo gaf van f 213,27: (- doch hetwelk wederom werd weggenomen, door de later nog ingekomen rekening der kosten van het Derde Deels Eerste Stuk van de Werken, ten bedrage van f 205,20).

VII.

De buitengewone behoeften van dit laatste jaar aldus vereffend, en voor het thans aanvangende jaar geene aanmerkelijke uitgave te voorzien zijnde, besluit de Vergadering, op voorstel van den Penningmeester zelve, de toelage voor dit jaar terug te brengen tot den gewonen voet van f 5,25.

VIII.

Tot Voorzitter wordt benoemd Prof. M. SIEGENBEEK; tot Secretaris, alsmede tot Opziener over de uitgave der Stukken, Prof. H.W. TYDEMAN; tot Penningmeester, alsmede tot Secretaris voor de Briefwisseling, Mr. W.P. KLUIT. Deze verzoekt, indien hij dien dubbelen lastpost zal blijven waarnemen, zich door iemand te zijner keuze en ten koste der Maatschappij te mogen laten ondersteunen: hetwelk door de Vergadering gaarne in het algemeen toegestaan, en verder der Maandelijksche Vergadering aanbevolen is geworden.

IX.

Wordt bepaald dat dit jaar wederom drie

openbare Vergaderingen zullen gehouden worden. De eerste, den 18 November 1831, welke Prof. SIEGENBEEK aanneemt geheel te vervullen. De Tweede, den 27 Januarij 1832, waarbij de Heeren Prof. SIMONS en Mr. J. VAN LENNEP; en de derde, den 6 April 1832, waarbij Prof. A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN en C. TOLLENS, de voorlezingen zullen houden.

X.

Tot Leden worden gekozen, de Heeren: Z.D.H. de Hertog K.B. VAN SAXEN-WEIMAR; R. ADRIANI, Predikant te *Rotterdam*; Mr. C. ASSER, Referendaris bij het Ministerie van Justitie te *'s Gravenhage*; Jonkhr. G.J. BEELDSNIJDER, te *Utrecht*; A. BEELOO, Hoogleraar aan het Kon. Instituut voor de Marine te *Medenblik*; B. DWARS, S.S. Theol. Cand. te *Amsterdam*; Mr. D. FOCKEMA, te *Leeuwarden*; Mr. J.P. DE FREMERIJ, Burgemeester van *'s Gravesande*; Mr. F. DE GREVE, Hoogleraar te *Franeker*; F.C. DE GREUVE, Hoogleraar te *Leuven, (Groningen)*; Mr. M. HETTEMA, te *Leeuwarden*; J.J. HISELY, Phil. Th. Mag. Litt. Hum. Doct. te *'s Gravenhage*; T.W.J. JUYNBOLL, Hoogleraar te *Franeker*; Mr. S.P. LIPMAN, Advokaat te *Amsterdam*; P.J. VAN MAANEN, Oud Hoogleraar te Harderwijk, thans Praktiserend Geneesheer te *Amsterdam*; F.J. VAN MAANEN, Referen-

daris van Staat voor de Geneeskundige Staatsregeling, te 's Gravenhage; Mr. J. MEULMAN, Vrederegter te *Woerden*; C.A. GEISWEIT VAN DER NETTEN, Kolonel der Kavallerie enz. te *Delft*; J.J. RAMBONNET, Predikant te *Hillegom*; Mr. S.J.E. RAU, te *Bemmel*; J.C. RIJK, Kapitein ter Zee; W. SCHOLTEN, Predikant in het Gasthuis te *Delft*; S. SIBRANDI, Predikant bij de Doopsgezinde Gemeente te *Haarlem*; N. SWART, Predikant bij de Remonstrantsche Gemeente te *Amsterdam*; A. TELTING, Advokaat te *Leeuwarden*; B. VERWEY, Rustend Predikant te 's Gravenhage; Mr. G.W. VERWEY MEJAN, Advokaat te 's Gravenhage; en C.G. WITHUYS, te *Amsterdam*.

Eindelijk doet de Voorzitter SIEGENBEEK nog een voorstel, om het getal der Honoraire Leden van de Maatschappij uit te breiden en tevens te bepalen; doch hetwelk hij zelf voorslaat, en de Vergadering besluit, vooraf aan de Maandelijksche Vergadering op te dragen, tot onderzoek, of hetzelfde onder de voorwerpen van raadpleging voor de Algemeene Vergadering van het volgend jaar zoude behooren gebragt te worden.

(geteekend)

M. SIEGENBEEK,

Voorzitter.

Bijvoegsel tot den catalogus DER bibliotheek, sedert september 1830.

(Boekwerken met een * geteekend, zijn door de Leden zelven als Schrijvers of Uitgevers, die met een †, door de zoodanigen, welke geen Leden zijn, aan de Maatschappij ten geschenke gegeven).

Handschriften

EN BOEKEN MET MSS. AANTEEKENINGEN.

Ch. Pougens, Vijf proeven uit zijn *Trésor des Origines*, (op de woorden *araignée*, *automate*, *azérole*, *braies* en *chuchoter*). 12 blz. 4.

Alleen het laatste dezer vijf artikelen is uitgegeven in des Schrijvers *Trésor des Origines (Specimen)*. Cat. der Maatsch. blz. 107. Geschenk van H.W.T.

L. van Velthem, Spiegel historiaal, of Rijmspiegel, uitgeg. en met verklar. door Is. Le Long. Amst. 1727. r.b. fol.

Voorzien met de collatie van het Hs. op de Bibl. der Hoogeschool van Leijden, door J.A. Clignett.

Ordonnantien en Statuijten der Steden van Schoonhoven, de anno 1557. Hs. der XVIIIde Eeuw. 157 bladen, h.b. fol.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

Boeken.**Taalkunde.**

* *Ed. Brerewod*, Recherches curieuses sur la diversité des Langues et Religions, trad. en Franç. par *J. de la Montagne*, Paris 1667. p. 8vo. *Algemeene.
(Geschenk van H.W.T.)

* *J. Servilii*, Dictionarium triglotton, linguis Latinâ, Graecâ, et eâ qua tota haec inferior Germania utitur, constans, Antv. 1560. l.g. 8vo. *Nederduitsch.
Kort begrip, leerende recht Duidts spreken e.z.v. uitgeg. door de kamer *in liefde bloeiende*, t' Amstelredam. gedrukt te Wormerveer 1649. h.b. 8vo.

(Dit Ex. is een prijs geweest bij 't Haarlemsch Gezelschap Democriet. Geschenk van den Hr. C. de Koning Ldtz.)

Nyloë Aanleiding tot de Nederd. Taal, 4e dr. Amst. 1746. 8vo.

(Gebonden achter *Moonen* Nederd. Spraakk. 1740. Zie het Bijvoegsel van 1830.)

† *G.D.J. Schotel*, Commentatio de B. Huydecoperi in Linguam Literasque Belgicas meritis, Lugd. Bat. 1830. 4to.

* *J.M. Schrant*, Redev. over het beoefenswaardige der Nederl. Tale, zoo om haar zelve, als om hare voortbrengselen, Gend 1818. 8vo.

* *J.M. Schrant*, Oratio de Patrii Sermonis studio JCtis maxime commendando, Gand. 1821. 8vo.

* *B.H. Lulofs*, over Nederl. Spraakkunst, stijl en letterkennis enz., Gron. 1823. 8vo.

Verhandeling op het niet achten der Moederl. Taal in de Nederl. door een Brusselsch Advocaat (*Verlooy*): herdr., Gend 1829. 8vo.

(Geschenk van Prof. J.M. Schrant).

H. Hoffmann, *Fallerslebens*, Horae Belgicae; pars prima, Vratisl. 1830. 8vo.

Het Emsiger Landregt van het jaar 1312. met vertaling en aantekkk., door *M. Hettema*, Leeuw. 1830. 8vo.

† *J. Sonius Swaagman*, Comment. de Dialecto Groningana etc., una cum Serie Vocabulorum, Groninganis priorum, Gron. 1827. 4to.

* *Krist; Otfrids* älteste Gedicht kritisch herausgeg. von *E.G. Graff*, Königsb. 1831. 4to.

* *Duitsch.*

Hymnorum Veteris Ecclesiae XXVI interpretatio theotisca, nunc primum edita, ab *J. Grimm*, Goett. 1830. 4to.

Willirams, Uebersetzung und Auslegung des Hohenliedes, aus zwei Hss. herausgeg. und mit einem Wörterbuche versehen von Dr. *Hoffmann*, nebst facsim., Bresl. 1827. 8vo.

Quellen und Forschungen zur Geschichte der teutschen Literatur und Sprache; zum erstenmal herausgeg. von *F.J. Mone*, 1^r. bd. 1^e. Abth. mit eine Schrifttafel, Aachen und Leipz. 1830. 8vo.

B.J. Docen, Ueber Sprache, Schrift und Liteteratur der Deutschen, I. Gegen die grossen Anfangs-Buchstaben, München 1824. 8vo.

B.J. D(o)cen, Vereinfachung der deutschen rechtschreibung durch entfernung der grossen anfangsbuchstaben bei den gemeinsamen hauptwörtern, Münch. 1826. 8vo.

B.J. Docen, einige Denkmäler der althochdeutschen Literatur, aus handschr. der Kön. Bibl., Münch. 1825. 8vo.

(Deze drie, Geschenken van H.W.T.)

F.H. von der Hagen und *J.G. Büsching*, Literarischer Grundriss zur Geschichte der Deutschen Poësie von der ältesten Zeit bis in das sechszehnte Jahrhundert, Berlin 1812. 8vo.

* *E. Rask*, a Grammar of Anglo-Saxon Tongue, with a praxis, translated from the Danish, with facsim., Copenh. 1830. 8vo.

* *Angelsaksisch.*

* *H. von Bjelke*, Dansk-Tydsck Haandordbog, Schleswig 1827. h. fr. b. 12mo. Nordiske Fortids Sagaer (Deensch), 3e b., Kiobenh. 1830. 8vo.

* *Deensch.*

* Codex Juris Islandorum antiquissimus, qui nomina-

* *Yslandsch.*

tur Gragas, ex MStis editus, cum interpr. Latina, lectionibus variis, indicibus, et *J.F.G. Schlegelii* Commentat. de hujus Juris origine et indole, Hauniae 1829. 2 vol. 4to.

Fornmanna Sögur etc. (Ysl.) 5e b., Kaupmannah. 1830. 8vo.

Islendinga Sögur, (Ysl.) 1e b., Kaupmannah. 1829. 8vo.

Fornaldar Sögur Nordrlanda (Ysl.) 3e b., Kaupmannah. 1830. 8vo.

Scripta historica Islandorum, de rebus gestis veterum Borealium, Lat. cum App. Crit. - Vol. 1 et 3. Historiae Olavi Tryggvii filii pars prior et extrema, Hafn. et Lond. 1828 et 1829. 8vo.

Die Saga von Fridthiof dem Starcken, aus dem Island. von *G.C.F. Mohnike*, mit Kart. Strals. 1830. 8vo.

* Suio-Gothia munita, eller historisk Förteckning, på borgar, fästningar, slott, kongs-hus och kongsgärder, uti Swea-och Götha Riken, Stockh. 1744. 1.g. 8vo. *Zweedsch.

S. Lagerbring, Swea Rikes historia, Stockh. 1769 - 1776. 1 - 3de Dl. h.e.b. 4to.

* Uusi Suomenkielinen Wirsi-Kirja [nieuw Kerkboek in Finlandsche Spraak], Turusa (Abo) 1772. segr. bd. 8vo. *Finlandsch.

(Geschenk van H.W.T.)

* *Fr. de Houtman*, Spraeck ende Woord-boeck, in de Maleysche en de Madagaskarsche Talen met vele Arabische en Turksche woorden, alles int Nederduytsch verduytst. Noch zijn hierbij gevoecht de Declinatie van vele vaste Sterren, omtrent den Zuidpool, 't Amstelréd., 1603. fr. b. langw. form. 4to. *Oostersch.
(Met *Houtmans* handteekening. - Geschenk van H.W.T.)

Oudheid- en geschiedkunde.

* *C.J.C. Reuvens*, Lettres à Mr. Letronne sur les Papyrus bilingues et grecs et sur quelques autres *Algemeene. Aegyptische.

monumens greco-égyptiens du Musée d'Antiq. de l'Univ. de Leide, Leid. 1830. 4to. avec Atlas, en folio.

* *C. Baron Dirckinck Holmfeld*, über den geistigen Gehalt der alten Religionen und Mythen, als Einleitung zur Erklärung der Nordischen Mythen, Copenh. 1828. 8vo. *Noordsche.

C. Baron Dirckinck Holmfeld, über die Ansichten von der Nordischen Vorzeit, als Vorarbeitung zur Erklärung der Nordischen Mythen, Copenh. 1829. 8vo.

* *D.L.F.L.J.G. de Gaiffier*, Spec. de initiis et incrementis Juris Criminalis in Belgio, Lugd. Bat. 1820. 8vo. *Nederlandsche. Algemeene.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

A. Miraei, Opera diplomatica et historica, cum Suppl. s. diplomatum nova collectione, ed. *J.F. Foppens*, Lovan. 1723. Brux. 1734 et 1748. 4 voll. p.c. fol.

Veteris aevi Analecta; cum obss. edidit *A. Matthaeus*, ed. sec. Hagae Com. 1738. 5 voll. p. 4to.

J. van der Dussen, Comm. hist. jurid. ad Diplomata quaedam Batava adhuc anecdota, Traj. ad Rhen. 1785. 4to.

(Geschenk van J.T.B.N.)

Mr. *H. van Wijn*, en anderen, Bijvoegsels en Aanmerk. voor *J. Wagenaar*, Vaderl. Hist. 9-20 st. benevens het Register op de Bijv. en Naleez. van *Ws. V.H.*, met pl. Amst. 1793-98. 8vo.

(Geschenk van Mr. W.J.C. van Hasselt).

* *N.C. Kist* en *H.J. Roijaards*, Archief voor Kerkelijke Geschiedenis enz., 2de dl. 1ste stuk, Leyd. 1830. 8vo.

* *G. van Orden*, Handleiding voor Verzamelaars van Nederlandsche Historie-penningen, 2de dl., Zaand. 1830. 8vo.

* *G. van Orden*, Bijdragen tot de Numismatiek van het Koninkrijk der Nederl. enz. 4de Cahier, Zaand. 1830. 4to.

P.C. Bockenberghii, Prisci Bataviae et Frisiae Reges etc., Lugd. Bat. 1589. - Ejusd. Egmondanorum historia et Genealogia. Ibid eod. a. - Ejusd. Historia et Genealogia Brederodiorum, Lugd. Bat. 1587. p. 8vo.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

S. van Leeuwen, Batavia illustrata, 's Hage 1685. 2d n.r.b. fol.

(Geschenk van denzelfden. Het Exemplaar is voorzien van eenige Mss. aantekeningen van Mr. J. Burman).

G. Beelaerts van Blokland, Diss. juris publ. ad Privilegium Joannis Bavari, Hansae Teutonicae indultum, apud van Mieris Chartularii Tom. IV. p. 722. Traj. ad Rhen. 1794. 4to.

(Geschenk van J.T.B.N.)

J. Barueth, Hollands en Zeelands jubeljaar, of tweehonderdjarige Gedagtenis der Verlossing van het Spaansche Jok in 1572. enz., Dordr. 1772. 8vo.

(Geschenk van den Heer C.G. Boonzajer).

* Jkhr. Mr. *J.C. de Jonge*, Oorsprong der Nederl. Vlag, 's Gravenh. en Amst. 1831. 8vo.

* *P.S. Schull*, de Overgave van Antwerpen (in 1585), Dordr. 1831. 8vo.

Ern. Eremundi, Frisii, Origo et Historia Belgicorum tumultuum, cum effig., Lugd. Bat. 1619. 1.g. 8vo.

Met geschrevene Aanteekk. over den vermoedelijken Schrijver dezes werks, *J. Ghysius*, Pred. te Streefkerk. - Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos.

Komst van Z.M. Willem de III. in Holland, met pl. van *R. de Hooghe*, 's Hage 1691. h.b. fol.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

Resolutien, Brieven en Stukken, concerneerende 1. het Erfstadhouder-Capitein- en Admiraalschap Generaal van Vriesland, in den jare 1748. aan Z.D.H. Willem Carel Hendrik Friso opgedragen; 2. de finale afdoening van het verschil over de Jurisdictie tusschen den Hove en den Akad. Senaat in Vriesland. 3. De finale afdoening van het Different, tusschen den Hove en den Magistraat van Leeuwarden, over zekere gedaane Evocatie

van een Proces tegens Pytter Algra; 4. De finale afdoening der klagten van de Magistraaten der Steeden Harlingen en Sneek, over de Dispositiven der Heeren Gedep. Staaten van Vriesland, wegens het leggen van Hout in de Stads Gragten, enz. fol.

(Geschenk van den Heer Boonzajer).

Belang, Consideratien en Advis van den Adv. Fiscaal van Braband, overg. aan den Ed. Rade en Leenhove van Braband, houdende eene Contra Deductie der Souveraine Regten van hun Hoogmog. op de Baronie van Breda, ter refutatie van de Missive en Deductie van den Raad der Domeinen van Z.H. den Prince van Orangne en Nassauw, Julij 1773. fol.

(Geschenk van denzelfden).

W.T. Gevers Deynoot, Spec. inaug. de Magno sive Halecum Piscatu Belgico (*Haringvisscherij*), Lugd. Bat. 1829. 8vo.

(Geschenk van H.W.T.)

* *M. Siegenbeek*, Geschied. der Burgerwapening in Nederland, Leyd. 1831. 8vo.

* *C.J. van Assen*, Wenken, Herinneringen en Aanteekeningen uit de dagen van Nederlands Herstelling, Leyd. 1830. 2. stukken, 8vo.

* *G.K. Grave van Hogendorp*, Advies ingeleverd den 17. April 1816. ingevolge van de vereeniging der Noordel. en Zuidel. Provincien, 's Gravenh. 1831. 8vo.

* *G.K. Grave van Hogendorp*, de Scheiding van Holland en Belgie, 22. Oct. 1830. 2de dr., 's Gravenh. 1830. 8vo.

* Le Comte *G.K. van Hogendorp*, Séparation de la Hollande et de la Belgique, 22. Oct. 1830. 2e édit., la Haye. 1830. 8vo.

* *G.K. Grave van Hogendorp*, zeven stukjes ten vervolge op de Scheiding van Holland en Belgie, uitgegeven in Oct., Nov. en Dec. 1830, 's Gravenh. 1830. 8vo. carton.

* *G.K. Grave van Hogendorp*, de Ontwikkeling; No. I-IX. 13. Dec. 1830.-26. Jan. 1831, 's Gravenh. 1830. 5 stukken. 8vo.

* *Le Comte G.K. van Hogendorp*, Lettres sur la prospérité publique, adressées à un Belge dans les années 1828-1830, Amst. 1830. 2 vol. 8vo. cart.

* *W.H. van Voorst*, de Herziening der Grondwet, Haarl. 1830. 8vo.

* * *J.T. B(odel) N(yenhuis)*, Opgave van beschrijvingen der Gewesten enz. Vervolg of tweede lijst, (Amst. 1831) 8vo.

(*J. van den Leene*) le Théâtre de la Noblesse du Brabant, Liège 1705. fr. b. 4to.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

* *Gewestelijke en
Plaatselijke.*

Anonymi Chronicon Ducum Brabantiae etc. edid. cum obs. *A. Matthaeus*, Lugd. Bat. 1707. p. 4to.

J. in de Betouw, Annales Noviomagi etc., Noviom. 1790. 8vo.

J. in de Betouw, Bijvoegsel tot de Annales en Chronyk van Nymegen, Nym. 1792. 8vo.

(*J. in de Betouw*), Quartierlijke Academie en Apostolische of Latijnsche School te Nymegen, (Nym. z.j.) 8vo.

(*J. in de Betouw*), Kerken en Godsd. Gestichten te Nymegen, (Nym. z.j.) 8vo.

J. in de Betouw, Lotgevallen en eindelijkte ondergang van den van ouds alom vermaarden Burgt binnen Nymegen, Nym. 1804. 8vo.

J. in de Betouw, Bijv. tot gem. Lotgev., betreffende de aloude Capellen aldaar, Nym. 1804. 8vo.

(*J. in de Betouw*), Nymegen verdeeld in wijken, straaten, en steegen, en streeken, boven en beneden de stad, Nym. 1805. 8vo.

(*J. in de Betouw*), Wandeling over het Valkhof den 1. Oct. 1817, Nym. (1817.) 8vo.

J. in de Betouw, Vervolg der Kronyk van Nymegen, tot 1818, Nym. 1818. 8vo.

J. in de Betouw, Romeinsche Overblijfselen opgedolven in den omtrek van Nymegen, door Italiaansche en Fransche Oudheidkundigen beoordeeld, Nym. 1819. 8vo.

† (*Ten Zeldam Ganswijk*) Jaarboekje van Zuidholland, voor 1831, 's Hage. 8vo.

C.G. van de Wall, Spec. antiq. jurid. sistens Diplomata quaedam inedita ad res Dordracenses spectantia, et animadversionibus illustrata, Traj. ad Rhen. 1793. 4to.
(Geschenk van J.T.B.N.)

C. Overgaauw Pennis, Diss. juris publ. Belg. de antiquissimo privilegio urbis Delfensis, Traj. ad Rhen. 1786. 4to.

* *C.J.C. Reuvens*, korte beschrijving en plan der Romeinsche Bouwvallen, gevonden ten waarschijnlijkste plaatse van het Forum Hadriani op de hofstede Arentsburg bij 's Gravenhage, Leid., 's Hage en Amst. 1829. fol.

C.J. de Lange van Wijngaerden, Geschiedenis der Heeren en beschrijving der Stad van der Goude, Amst. 1813. 1ste dl. 8vo.

(Geschenk van H.W.T.)

J. de Leydis, Chronicon Egmondanum etc. edid. cum obs. *A. Matthaeus*, Lugd. Bat. 1707. p. 4to.

J. Verheye van Citters, Spec. juris publ. de Toparchiis et Ambactis (*hooge en ambachtsheerlijkheden*), eorumque in Zeelandia juribus ac possessoribus, Traj. ad Rhen. 1774. 4to.

(Geschenk van J.T.B.N.)

J. Ermerins, eenige Zeeuwsche Oudheden (over de Heeren van Vere, uit den huize van Borssele), met pl., Middelb. 1786. 8vo.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

T. Speeleveldt, Brieven over het Eiland Walcheren, met pl., 's Hage 1808. 8vo.

(Geschenk van denzelfden).

A. Matthaeus, de Nobilitate etc. de Comitatu Hol-

landiae et Dioecesi Ultrajectina, Amst. et Lugd. Bat. 1686. p. 4to.

A. *Matthaeus*, de jure Gladii et de toparchis qui exercent in Dioecesi Ultraj. Lugd. Bat. 1689. p. 4to.

Auctor incertus de rebus Ultrajectinis etc.; e Ms. cum notis edid. A. *Matthaeus*, Hag. Com. 1740. - H. *Cannegieteri* Diss. de Brittenburgo etc. cum effig. Hag. Com. 1734. - J. *Gronovii* Allocutio ad D. *Jac. Baronem de Wassenaer et Duyvenvoorden* de duobus in Duyvenvoordense praetorium receptis lapidibus, Lugd. Bat. 1703. p. 4to.

A. *Matthaei*, Foundationes et Fata Ecclesiarum Ultrajecti etc., Lugd. Bat. 1703. p. 4to.

Auctor incertus et T. *Verhoeven*, Rerum Amorfortianarum scriptores; ed. cum obss. A. *Matthaeus*, Lugd. Bat. 1693. p. 4to.

Iz. *van der Does*, Diatr. juris publ. de Vinculo, quod olim inter Dioecsin Trajectinam et Regnum Francicum, ac deinceps Imperium Romano-Germanicum intercessit, Traj. ad Rhen. 1775. 4to.

J.J. *Sadelyn*, Disp. juris publ. de S. Martini Vasallis, vulgo *St. Maartens Mannen*, Traj. ad Rhen. 1756. 4to.

J.A. *Roëll*, Spec. hist. jurid. sistens Diplomata quaedam Trajectina inedita, annotatt. et animadverss. illustrata, Traj. ad Rhen. 1775. 4to.

P. *van Musschenbroek*, Diss. antiq. jurid. sistens Diplomata quaedam Trajectina nondum edita, annotatt. illustrata, Traj. ad Rhen. 1788. 4to.

(De vier laatste, Geschenken van J.T.B.N.)

* J. *van Leeuwen*, Geschiedk. Tafereel van den Watervloed en de Overstromingen in Vriesland, voorgevallen in Sprokkelm. 1825, Leeuw. 1826. met pl. en kaarten. h.e.b. 8vo.

G. *Oosting*, Spec. jurid. de origine et progressu Juris Drenthini, Harderv. 1805. 4to.

(Geschenk van J.T.B.N.)

* *J.I. Harkenroht*, Oostfriesche oorspronkelijkheden, 2de dr., Gron. 1731. halve b.
(Geschenk van Mr. J.T.B.N.)

* *J.M. Schrant*, Lofrede op Godfried van Bouillon, Gend 1826. 8vo.

* *Gesch. van het overig
Europa.*

Dichtkunde.

* *J.M. Schrant*, Proeven van Nederl. Dichtkunde, uit 7 Eeuwen, Gend 1827. 8vo.

† Het Oude Volkslied, Wilhelmus van Nassouwen, opgehelderd door Aanteekk. van *G.D.J. S(chotel)*, Leid. 1830. 8vo. * *Nederlandsche.*

L.G. Pareau, Lucius, s. Navigantes, s. de Graecae Tragoediae ratione, ad eamque exacta Vondelii fabula, *Gysbrecht van Aemstel*, Traj. ad Rhen. 1821. 8vo.

(Geschenk van H.W.T.)

J. Westerbaen, Davids Psalmen in Nederd. rijmen gestelt, 's Hage 1655. h.b. 8vo.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

Des Konings en Prophete Davids Boek der Harpzangen: in Neêrd. uitgebreidt door Dr. *J. Vlakveld*; op musijk gebracht door *S. le Fevre*, Haarl. 1683. 8vo. h.b.

J. Luijken, Duitsche Lier, 's Gravenh. 1783. 8vo.

Nieuwe Verzameling van Nederd. Mengeldichten, door Inaffettato e Modesto, Amst. 1727. h.b.b. 8vo.

Proeve van Dichtoeffening door *A.L.F.* en *A.P.S.* (*T. van Snakenburg* en *J. Elias Mz.*), Leijd. 1751. 8vo.

W. van Haren, Gevallen van Friso, Koning der Gangariden en Prasiaten, Amst. 1741. e.b. 8vo.

De Amsterdamsche Zangburg, of Zomer en Wintervreugd, 1761. 8vo.

(De zes laatste, Geschenken van H.W.T.)

M.G. de Cambon, geb. van der Werken, 't Ba-

taafsch Athene, voorspel; gevolgt door de Liefde van Mercurius en Herse, of de Herschepping van Aglamos, ter verjaring van hare H.K.H. Sophia Frederika Wilhelmina, Princesse van Pruissen, Princ. van Oranje en Nassau enz., 's Gravenh. 1770. 8vo.

P. van Schelle, Neêrlands Heil, bij de geb. van Willem Fredrik, Prins van Oranje en Nassau enz. den 24. van Oogstmaand 1772. (Leyd. bij J. le Mair, 1772.) 8vo.

(Beide Geschenken van J.T.B.)

(*J. Kinker*), mijne minderjarige Zangster, Utr. 1785. 8vo.

(Geschenk van H.W.T.)

* *R.H. van Someren*, Gedichten, Amst. 1819-1822. 2 dn. carton. 8vo.

* *C.P.E. Robidé van der Aa*, Euphrosina enz. No. 2, Amst. 1830. langw. 4to.

* De Nederl. Tyrtaeus; Liederer voor de Verdedigers des Vaderlands, (verz. door *Robidé van der Aa*), Amst. 1830, 31. I-III. 8vo.

* *C.P.E. Robidé van der Aa*, de Schelde door dwang geopend, op den 20. Jan. 1831, Leeuw. 1831. 8vo.

* *A. van Halmael Jr.*, Adel en Ida, of de bevrijding van Friesland, Treurspel, Leeuw. 1831. 8vo.

* Uitgelezene Dichtstukken van *Justus de Harduijn*, met Aanteekk. van *J.M. Schrant*, Zalt-Bommel 1830. cart. 8vo.

* *L. de Meijer*, de Gramschap, een Latijnsch en Vlaamsch Leerdicht, op nieuw uitgegeven met Aanteekk. door *J.M. Schrant*, Gend 1827. 8vo.

Nederlandsche letterkunde.

* Nieuwe Werken der Maatsch. van Nederl. Letterk. IIde dl. 2de st., Dordr. 1830. 8vo. bevattende:

N. Westendorp, beknopte voordragt van de Noordsche Mythologie enz. (2de gedeelte).

* *Werken van
Maatschappijen en
Genootsch.*

Nieuwe Werken van dez. Maatsch. IIIde dl. 1ste st. Ald. 1851. 8vo.

Naamlijsten der Leden.

N.G. van Kampen, Verh. over het wezenlijk kenmerkend onderscheid der Welsprekendheid van den Kansel, van de Pleitzaal, van de Raadsvergadering en van de Gehoorzaal.

Annales Academiae Groninganae ab A. 1826-1827, Gron. 1830. 4to.

(Geschenk van den Senaat dier Hoogeschool).

Nieuwe Verhh. van het Provinciaal Utrechtsch Genootsch. van K. en W., Utrecht 1822-1830. dl. 1-6. 8vo. benevens de voor het 7de dl. bestemde stukken van *P.W. van Heusde*, *G.H.M. Delprat*, *G.J. Pool*, *J.N. Engeltrum*, *T.A. Jorritsma*.

Atlas behorende tot de (aldaar bekroonde) Verh. van *R.G. Bennet* en *J. van Wijk Roelandsz.*, over de Nederl. ontdekkingen, Dordr. 1829. fol. in een rol.

Nova Acta Literaria Societatis Rheno-Traject., Traj. ad Rhen. 1821-28. P. 1-3. 8vo.

(Alles, Geschenk van het Genootschap).

* *A. Alciati*, Tract. contra Vitam Monasticam; acc. Sylloge Epistolarum, ed. *A. Matthaeo*, Hag. Com. 1740. p. 4to.

**Letterk. Geschied.*

* *M. Siegenbeek*, Aanspr. bij gelegenheid der Jaarl. Algem. Verg. der Maatsch., Leyd. 1830. b.p. 8vo.

* *C.W. Westerbaen*, Lofrede op Jo. Lublink, den Jongen, Amst. 1817. 8vo.

* *C.W. Westerbaen*. Lijkrede over M. Stuart, Amst. 1827. 8vo.

* *J. Kappeyne van de Coppello*, Prolusio Scholastica in memoriam viri nob. B.P. van Wesele Scholten, Hag. Com. 1829. 8vo.

* *P. v(an) L(imburg) B(rouwer)*, Hulde aan de nagedachtenis van B.P. van Wesele Scholten, (Amst. 1829.) 8vo.

* Proeve van Letteren der Boekdrukkerij van *J.G. La Lau*, Leyd. 1830. 8vo.

**Drukkunst.*

J. Vogt, *Catalogus Librorum rariorum*, Hamb. 1738. h.b. 8vo.

(Geschenk van Mr. J. van Dam van Noordeloos).

Catalogue des Livres des Bibliothèques des ci-devant Jésuites d'Anvers, tom. I, Louvain 1779. 8vo.

(Geschenk van den Heer Boonzajer).

Katalogus der Bibliotheek van de Maatschappij Felix Meritis, 1830. 8vo. cart.

(Geschenk van die Maatschappij).

* *C.A. Ramsay*, *Tacheographia*, c. fig. Jenae, Francof. et Lips. 1681. 8vo.

(Geschenk van H.W.T.)

* *Schrijfkunst*.

Werken van gemengden inhoud.

* *J. Calvini*, *Institutio Christianae Religionis*, Lausannae, 1676. 8vo.

(Geschenk van den Heer Boonzajer).

* *Godgeleerdheid*.

* *H. Grotius*, *de Veritate Religionis Christ.* Ed. nov. cur. *J.T. Bergman*, Vol. I, Lugd. Bat. 1831. 8vo.

* *J.M. Schrant*, *Antwoord aan den Schrijver van de Aanmerk. op het Leven van Jezus Christus*, geplaatst in den *Courrier de la Flandre*, No. 80 en 88. No. I en II, Gend, April 1825. 8vo.

* *J.M. Schrant*, *het oproer te Antiochië en deszelfs afloop; of het vermogen van de Godsdienst*, Gend. 1829. cart. 8vo.

* *Iets over Kerk en Staat* (naar aanl. van een belangrijk Geschrift uit de vorige eeuw [van den Graaf *de Radicati*]), door *J.T. Bergman*, (Amst. 1831. 8vo.

* *G. Moll*, *over den Kilogramme en de vergelijking van denzelven met het Hollandsch en Engelsch Trooisch en eenige andere gewigten* (Amst. 1831.) 8vo.

* *Natuurkunde*.

* *Geschiedkundig Onderzoek naar de eerste uitvinders der Verrekijkers*, uit de Aanteekk. van wijlen den Hoogl. *van Swinden*, door *G. Moll*, Amst. 1831. 4to.

* *P. Virgilio Maronis*, Aeneidos lib. IV. edidit, aliorum ac suas animadverss. adjecit
W. Terpstra, Rott. 1831. 8vo. **Latijnsche Dichtkunde.*

P.H. Marron, Carmen gratulatorium Academiae Lugd. Bat. post exactos CCL. annos
 natalem suum celebranti, Lugd. Bat. 1825. 8vo.

(Geschenk van J.T.B.)

Janus Laconicus Franco Batavus, (*J. le Francq van Berkhey*), de Bataafsche
 Menschlijkheid, of de gevolgen der tweedracht, Leyd. 1801. 8vo.

(Geschenk van den Heer C.G. Boonzajer).

* On the alleged decline of science in England, by a foreigner (*G. Moll*), London
 1831. 8vo.

* *Fénélon's* Gesprekken over de Welsprekendheid in het alg. en over die van den
 Kansel in het bijz., uit het Fransch, met Aanteekk. door *J.M. Schrant*, 2de dr., **Welsprekendheid.*
 Zalt-Bommel 1829. 8vo.

* *P.S. Schull*, de Karakteristiek der Welsprekendheid, Dordr. 1830. cart. 8vo.

* *J.M. Schrant*, Proeven van Nederl. Prozastijl, uit 7 Eeuwen, Gend 1829. 8vo.

* *J.M. Schrant*, Redevoeringen en Verhandelingen, 1ste dl., Gend 1829. 8vo.

Gedenkstuk der Feestviering van het vijftig-jarig bestaan der Maatsch. *Felix*
Meritis, Nov. 1827. cart. 8vo.

(Geschenk dier Maatschappij).

Deze bladz. 71-85 kunnen uitgenomen en bij den *Catalogus* gevoegd worden; even
 gelijk bladz. 51-62 der *Handelingen* van 1830.